

Obitelj i crkva bile su za mnogo godina na istočnoj granici naravni saveznici protiv talijanskog odgoja vođenog u azilima »Italie Redente«.

»Giornale d'Italia«

ISTRA

Ali to savezništvo je bilo najprije oslabljeno, a zatim slomljeno narodnom penetracijom talijanskih ljudi i običaja.

»Giornale d'Italia«

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

DOKUMENAT

MJESTO UVODNIKA.

Rimski »Giornale d'Italia« donasa u broju od 24. o. m. članak od svoga tršćanskog dopisnika Vittoria Traquilli o uspješima italijanizacije na Krasu i ostalim pograničnim krajevima, pod naslovom: »L'azione materna dell'Italia Redenta — La bonifica umana del Fascismo sul Carso e nella zona confinaria«. U tom se članku doslovno veli ovo:

»Duhovno osvojenje Krasa i sočanskoga kraja, koje je započelo iza pobjede našeg oružja, produbljeno i prošireno metodički od fašizma, čini se da je već završeno, iza šesnaestogodišnje polagane i mudre kulturne penetracije.

Ko hoće da poduzme izlet u Goricu, na Kras i uzduž Soče od Kanala, Boveca u Trvižu, i da prodje uz pogranični kraj, preko Podbrda, Postojne, Rijeke, pa zadje u Istru, imat će priliku da opaža duboku transformaciju, integralnu asimilaciju običaja toga ljudstva. Taj duhovni preobražaj u pograničnim krajevima Istre opaziti će i oni koji prije rata nisu poznavali taj kraj. Ta integralna bonifikacija je spasila gradove i gradiće Julijske Krajine, i smješala je i formirala narodni karakter prema tipu i nacionalnom karakteru Vodovodi, ceste, napredak poljoprivrede i gradnje učinili su da kraški i istarski kraj procvjetaju. Ti krajevi su bili prije ostromašeni ratom i zapuštenošću u kojoj ih je puštila biča monarhija.

Ono što nije mogla do postigne politika između 1919 i 1923, to je uspjelo materinskom milosrdju. Politički i ekonomski rad bio je praćen najgorom bijedom naroda, a naročito bijedom djece na Krasu i sočanskom kraju. Tamo gdje su se prije borile dvije vojske bilo je bezbroj ruševina za popravljivanje, materijalnih i ljudskih. Obitelji su bile tšpremetane, a dobra uništena. Najprva pomoć je došla od »Opera Nazionale Italia Redenta« zamišljena i realizirana od uzvišenog srca i prosvjetljene pameti vojvodkinje D'Aosta majke. U neprijateljskom kraju, uz tšsue zapreka, »Italia Redenta« ponudi prvu pomoć slavenskim obiteljima Krasa i Soče, i tako se bojažljivo pojavila tri prva azila »Italie Redente«. Kulturna misija Italije je započela.

Od 1919 do 1935 rad izveden tom vojvodskom institucijom (istituzeone ducale) je zauzeo ogromne proporcije. Taj rad se proširio i pomnožio u svih pet provincija Julijske Krajine, i postao je odlično sredstvo kulturne evolucije, korisno sredstvo ekonomije za obitelji, sok kulturnoga života i nacionalnog osjećaja.

Obitelji i crkva bile su za mnogo godina na istočnoj granici naravni saveznici protiv talijanskog odgoja vođenog u azilima »Italie Redente«. Ali to savezništvo je bilo najprije oslabljeno, a zatim slomljeno narodnom penetracijom talijanskih ljudi i običaja.

Naravni proces bio je razumno potpomognut humanom penetracijom »Italie Redente«. Bilo ih je koji su to primili iz potrebe, ali ima i onih koji to žele iz ljubavi.

Od tri azila, koja su 1919 imala 200 djece, danas ih ima 172 sa preko 8.365 predškolske djece. Ti materinski domovi uzdižu se u drugoj jezici krajevima i nekoji, kao onaj posvećen uspomeni Celestine Teruzzi, nalaze se na par kilometara od granice. U najviše slučajeva su djeca siromašnih slavenskih seljaka koja se koriste tom materinskom školom. U tim školama se formira dječja duša po metodi Agazzi. Sa tim sistemom je dijete iza tri godine spremno duhovno i odgojno za osnovnu školu. On je već uklopljen u odgojni sistem, zna svoja prava i dužnosti i može da da iz razra svojoj djetinjskoj individualnosti. Ali najinteresantnije je to što ono govori perfektno talijanski jezik i taj jezik voli oduševljenom ljubavlju, tako da je nameće svojim vršnjacima i uči svoje roditelje ako oni govore slavenskim jezikom.

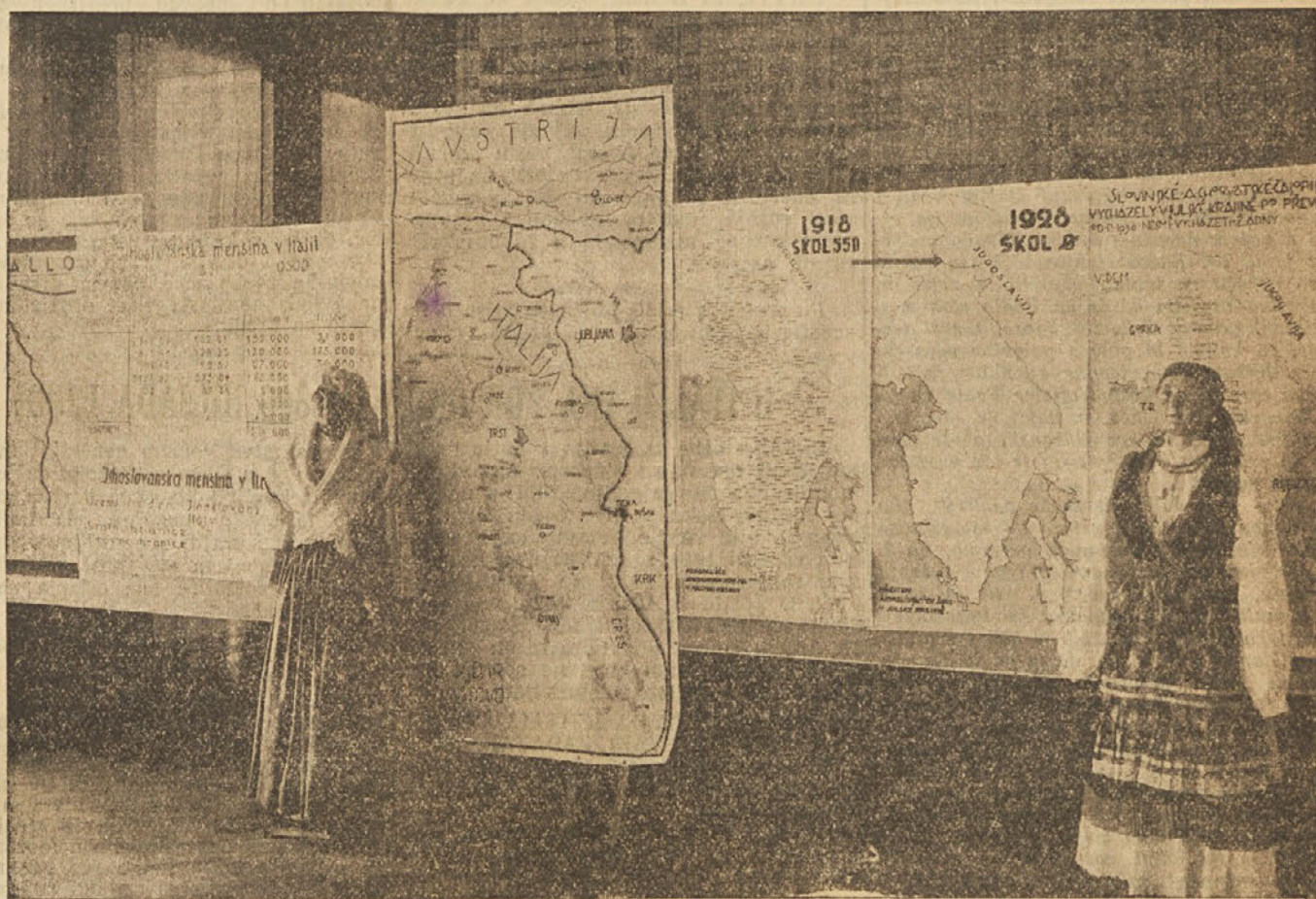
8365 djece odgojano najitalijanskije je već jedan lijepi prirast. Ova mala mucajca Italija, ali koja zna već svoje potrebe izraziti u talijanskom jeziku vrši odlučni utjecaj u svim slavenskim obiteljima, gdje čini da se upozna divna harmonija jezika i kulturni talijanski običaji. Ima nekoliko godina da je talijanski azil štovani i ljubljen, i nema više slučajeva vandalskih djela protiv institucija »Italie Redente«.

Postoje samo izrazi povjerenja i molba da se azili podignu i u krajevima gdje dosad nisu bili.

Ima već preko 12 godina da vojska učitelja i zabavilja neprestano raste, u tišini i jaku u svim tačkama Julijske Krajine. Ova vojska, koju bi se moglo nazvati dječjim duševnim zdravljem na granici Italije, disciplinirana je i vođena od jednog šefa dobro pripremljenog i razboritog: to je signorina Edvige Constantini. »Italia Redenta« se tek bi-

Čehoslovaci i Julijska Krajina:

JULIJSKA KRAJINA NA IZLOŽBI U PRAGU

U prošlom broju našega lista donijeli smo opširan izvještaj o lijepom uspjehu koji je imala izložba »Jugoslaveni izvan granica« priredjena u Pragu. Ta je izložba otvorena 12 marta u dvorani Č. T. K. (Čehoslovenska Tiskovna Kancelar), a trajala je do 26 marta. Izložbu su priredile praška sekcija Čehoslovačko-jugoslovenske lige i ljubljanska akademska podružnica družbe sv. Ćirila i Metoda, koja je za izložbu nabavila materijal o jugoslovenskim narodnim manjinama u inostranstvu. Ostali materijal dali su za izložbu Iseljnički komesarijat u Zagrebu i Ljubljani, kao i privatnici. Izložba je podijeljena u dva dijela i to: na odio iseljenički i odio manjinski.

U odjeljenju, koje se odnosi na jugoslovenske narodne manjine, najviše je mjesta posvećeno Julijskoj Krajini.

U dvije velike karte prikazano je područje, koje nastavaju Jugoslaveni u Italiji. Ujedno su tu prikazani i različni projekti razgraničenja između Jugoslavije i Italije, o kojima se raspravljalo na mirovnoj konferenciji. Prema statističkim podacima vidi se, da u Julijskoj krajini, na području od 7384.14 četvornih kilometara, živi čisto jugoslovenski živalj, a samo na 824.83 četvorna kilometra žive Jugoslaveni i Talijani pomiješani. Na čitavom tom području živi 600.000 Jugoslavena, a samo 350 hiljada Talijana. Karte, koje se odnose na stanje jugoslovenskoga školstva u Italiji pokazuju, da je na tome području godine 1918 bilo 550 jugoslovenskih škola, a godine 1928 ni jedna. Dalje je prikazano stanje jugoslovenskog novinstva poslije rata u Julijskoj Krajini te statistika društava i zadru-

ga. Izložena je lijepa etnografska zbirka, koja pripada profesoru Šantelu kao i šest originalnih istarskih narodnih nošnja, nekoliko knjiga i drugi materijal.

U dvije zidne mape prikazano je stanje Slovenaca u Koruškoj, kojih tamo ima 90.000, te Hrvata u Gradištu, kojih ima 45.000. U posebnoj tabeli izneseni su statistički podaci o Jugoslavenima u Čehoslovačkoj, kojih ima 6.260. Prema daljnjim podacima u Mađarskoj ima 80.000 Jugoslavena, u Rumunjskoj 50.000 u Grčkoj 170.000, u Turskoj 100.000 i Rusiji 4000.

Slika, koju donosimo prikazuje nam jedan dio izložbe, u kojem je prikazana Julijska Krajina. Na slici se razabiru neke značajne karte i drugi interesantni detalji s izložbe.

U OVOM SUDBONOSNOM MOMENTU NIŠTA NAM NIJE TAKO POTREBNO KAO OVAJ LIST

Nikad nije bilo nužnije nego sada da pišemo i objavljujemo svijetu sve ono što se događa s našim narodom u Julijskoj Krajini.

Nikada nije bilo potrebnije nego upravo ovih dana da iznosimo pred svijet strahote jednog stanja i nepravde koje mora naš narod da podnosi, — da bi nas mimošlo diplomatsko sankcionisanje tih strahota i nepravda. To moraju naši čitatelji da imaju na umu, da bi mogli da ocijene značenje našega lista danas i da bi nas u našem nasto-

janju u ovim kritičnim danima poduprli.

Apeliramo na sve one, koji imaju savjesti, koji žele da naša borba donese ploda, koji vide ozbiljnost momenta, da pokažu i djelom svoju solidarnost sa svojim listom u odlučnoj borbi.

Neka svaki naš pretplatnik učini svoju dužnost odmah, neka svaki pretplatnik nađe još barem jednog novog pretplatnika, da bismo mogli ući u akciju jaki.

»Istra« mora upravo sada da živi punim životom i da djeluje, jer je ona jedini glas, koji govori u ime naroda u Julijskoj Krajini u ovom odlučnom času.

Ko je iskreni borac, taj će odmah

ZAPLIJENA »ISTRE«

Posljednji broj »Istre« (br. 12 od 22 marta) bio je zaplijenjen. Državno tužništvo u Zagrebu zaplijenilo je taj broj na temelju 19 člana Zakona o štampi, u vezi s članom 3 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o štampi.

»TO VRIJEDJA KULTURU, PRAVDU I CIVILIZACIJU...«

A ono u Julijskoj Krajini?...

Trst, marta 1935. — Povodom ukidanja autonomije sveučilišta na Malti, fašistički list »Quadrilio« između ostaloga piše:

— »Ovo nasilje engleskih vlastodržaca na Malti predstavlja novu kariku u lancu one imperijalističke politike, koja se dulje vremena provadja u cilju da se ukine autonomija malteškog sveučilišta. Ukidanjem autonomije malteškog sveučilišta engleski general, koji upravlja Maltom postaje diktatorom ne samo u političkom nego i u kulturnom životu Malte. On će u buduću imenovati profesore i diktirati im kako da uzgajaju omladinu. Mi Talijani nikada nijesmo slijepo vjerovali u toliko razvikanu britansku civilizaciju i liberalnost. Povijest nas je učinila skeptičnima, ali ipak ovo što se događa na Malti iznenadjuje nas. To vrijedja kulturu, pravdu i civilizaciju.

formacija, u kojima dječak otvrdnjuje predvojničkim vježbama. Ti rezultati su i te kako vidljivi za onoga ko hoće da udje u intimni život drugorodne obitelji. Talijanski jezik nije upotrebljavan samo kao službeni jezik, već je on postao i potreba u odnosima između djece i roditelja, ako hoće da se međusobno razumiju. Na taj način nije jezik više element razdora i nesporazuma između ljudstva politički tudjeg jedno društvom, već je on sredstvo sporazuma i spajanja.

Male tvrdjave talijanstva, iz kojih zrači blagostanje na cijeli kraj, azili »Italie Redente« označuju vistinu duhovnu obranu, idealnu i humanu afirmaciju Mussolinijeve Italije.

To je vjeran prevod članka iz »Giornale d'Italia«. Uz članak je slika djece azila u do »Opere Balilla« i omladinskih fašističkih

Jugoslavija i Italija

Dalmacija i Julijska Krajina

U beogradskoj reviji »Javnost« napisao je urednik g. Niko Bartulović, poznati književnik i publicista, članak o novim talijansko-jugoslovenskim odnosima. U tom članku, koji smatramo najboljim što je napisano povodom izjave talijanskog poslanika Viole, izneseni su jugoslovenski-talijanski odnosi na objektivni, hladnokrvan i precizan način. Taj članak, u kojem nisu odbačene mogućnosti dobrog razvoja, zaključuje se ovako:

»Sve su to ne samo želje, nego i logične dedukcije, ali njihovo ostvarenje zavisi ipak o delima, a dela imaju tek da dodju. Ona, što su dolazila do sada, značila su obratno; pa ako se to nastavi — svejedno da li pod maskom privatne inicijative, ili zvanično — plodovi beogradskih izjava biće već u zacetku ugušeni. Ako se akcije različitih »udruženja za Dalmaciju«, čije su vodje najuticajniji fašistički prvaci i državni funkcioneri, — ne budu za uvek onemogućile, naša javnost ni pored najbolje volje neće moći da veruje u stvarnu promenu odnosa; jednako kao što neće moći da veruje ni onda, ako u talijanskoj štampi budu i dalje nalazile utočišta najdijamatskije vesti o našem narodu i državi. Još do nedavno je n. pr. Radio stanica u Bariju važila kao naročit rasadnik tih vesti, a nema ni nekoliko nedjelja da je sa Radio stanice u Milanu, general Palavini bacao u svet teorije, po kojima bi gotovo polovina naše države trebala da pripadne velikom fašističkom carstvu. A knjiga oficira Paola Driga »Claustria provinciae«, u kojoj se otvoreno zastupa misao da sve jadranske obale imaju da pripadnu Italiji, izišla je tek pred nekoliko meseci.

Niko nam dakle ne može zameriti, ako — nakon ovakvih iskustava — mi čelamo ipak dela, pa da tek onda ocenimo, da li izjave kazane u Beogradu imaju i svoju stvarnu, unutarnju sadržinu, ili će samo upotpuniti istoriju diplomatske krasnorečivosti. To u toliko pre, što je čak i švajcarskoj štampi palo u oči, da je od talijanske štampe jedini »Giornale d'Italia« posvetio jedan skromni komentar beogradskom događaju, dok se je ostala štampa ograničila samo na to da ga zabeleži. I zbog čega li je taj muk? Da li samo zato što je fašizmu bilo možda nezgodno da pred svojom javnošću, već godinama kljukanom u obratnom pravcu, prizna tako nagli preokret, pa to namerava da učini postepeno; — ili zato što je važnost, koju Italija sama pridaje tom aktu, zaista manja od one, koju mu pridaje ostali svet?

I konačno, ako se radi o istinskom zblizanju — onda se imperativno nameće i pitanje duhovnog preokreta. Za potpunu saradnju potrebna su raspoloženja širokih krugova, a raspoloženja ne proizlaze ni iz diplomatskih izjava ni iz ugovora, već iz svakidašnjeg života i iz konkretnih činjenica.

Zaludu je tu hvalati se za slovo dokumentata i dokazivati da Italija nije uzela nikakvih obveza u pogledu naših manjina u Julijskoj Krajini, a mi da smo ih uzeli u pogledu talijanske manjine u Dalmaciji. Narodne mase taj jezik ne razumeju. I dokle god te naše mase budu imale pred očima činjenicu, da oko 4.000 Italijana u Dalmaciji uživaju blagodati čistog niza škola i udruženja, dok preko pola milijuna naših u Italiji nemaju ni jedne jedine škole, a kako li udruženja, te mase će osećati — ne juridičku — ali stvarnu nepravdu; a osećaj nepravde najveći je neprijatelj prijatnih i prijateljskih raspoloženja.

To je vrlo važno, i u Italiji ne bi smeli da ne poklone tom momentu pažnju koju zaslužuje.

ZNOSN POLOŽAJ JUGOSLOVANSKE MANJŠINE U ITALIJI — GLAVNI PREDPOGOJ

»Koroški Slovenec« piše: »Italija je ponudila Jugoslaviji roko u znak novoga prijateljskoga sodelovanja na političnom i gospodarskom području. Važni politični izjavi sta imeli u svetu moćan odmev. Listi sporazumno naglašaju koristi gospodarskega in tudi kulturnega sodelovanja Jugoslavije in Italije, povdarjajo na predvsem ogromno važnost zblizanja za ustalenie razmer v Podonavju. Jugoslovanski listi upravičeno omenjajo glavni predpogoj iskrenosti zblizanja: znosen položaj jugoslovanske manjšine v Italiji.«

NAGADJANJA O RAZVOJU JUGOSLOVENSKO-TALIJANSKIH ODNOSA

Sofijski list »Kambana« piše: »U Beogradu misle da će Mussolini uskoro održati jedan veliki politički govor u kome će se precizno i jasno izjasniti o životnoj neopodnosti talijansko-jugoslovenskog zblizanja i sporazuma. Na ovaj će govor odgovoriti g. Jevtić u istom duhu. Ponova se govori o pretstojećoj promjeni jugoslovenskog poslanika u Rimu, gdje bi bio poslan jedan od najsposobnijih i mladijih diplomata, koji je blizak prijatelj i saradnik g. Jevtića.«

ŠTO TRAŽI ITALIJA OD JUGOSLAVIJE.

Mnogi češkoslovački listovi, kao »Prager Presse«, »Venkov« i drugi objavljuju vijest iz Pariza, koju prenosi »Echo de Paris« iz »Daily Telegrapha« prema kojoj zblizanje Italije i Jugoslavije treba da se zasniva na četiri konkretne osnovice:

1. na trgovinskom ugovoru izmedju Italije i Jugoslavije;
2. na prijateljskom ugovoru izmedju Jugoslavije i Albanije;
3. da Jugoslavija prizna i zagarantuje sadašnju situaciju u Austriji, i

NOVI SUKOB NA ABESINSKOJ GRANICI

Londona agencija Reuter javlja 25 marta iz Rima da je došlo do novog italijansko-abesinskog pograničnog sukoba. Do sukoba došlo je na granici kolonije Eritreje i Abesinije.

Napad Abesinaca odbijen je. Abesinci su ostupili ostavivši izvjestan broj poginulih. Sa talijanske strane ranjen je jedan vojnik, kolonijalac.

*

Iz Rima se zvanično javlja da je u noći izmedju 23 i 24 ovog mjeseca došlo do sukoba na granici Abesinije i Eritrije. Jedna talijanska patrola koju je vodio jedan

podnarednik napadnuta je kod mjesta Senita u zoni kod Marega na granici Eritreje. Abesinci koji su izvršili napad, pripucali su iz pušaka na talijansku patrolu. Talijani su također odgovorili vatrom. Napad je odbijen. Abesinska banda ostavila je jednog mrtvog, dvije puške i dvadeset metaka. Zbog ovog incidenta talijanska vlada je dala instrukcije svom diplomatskom predstavniku u Adis Abebi da uloži protest kod abesinske vlade i da pri tom izjavi da talijanska vlada zadržava pravo da traži otštetu.

NJEMAČKA NUDI SASVIM OTVORENO POMOĆ ABESINJI

Pariz, 27 marta. »Echo de Paris« javlja iz Londona, da je u britanskim službenim krugovima izazvao veliku senzaciju izvještaj britanskog poslanika u Adis Abebi, koji javlja, da je novi njemački poslanik dr. Kirsch na svojoj pristupnoj audijenciji izjavio abesinskom caru, da će Njemačka u slučaju talijansko-abesinskog rata biti na strani Abesinije i da će joj dati pomoć u vidu vojnih instruktora kao i ustupanjem ratnog materijala u prvom redu vojnih avijona.

*

Po vesteh iz Adis Abebe so prispeli tja agentje iz Nemcije, ki so se pričeli z vlado

pogajati o dobavah nemškega vojnega orožja abesinski vojski. V Adis Abebi se sedaj mudijo bivši major Streffen, zastopnik velikih Junkersovih podjetij in častni konzul Abesinije v Berlinu, ki je postal znan kot posredovalec nemških orožarn ž ob času Abdel Krimovega upora v Alžiru, dalje neki von Bassewitz in še nekateri drugi nemški agentje. Orožje namerava spraviti v Abesinijo po tihotapskih potih. Pogajanja so ba je napredovala že tako daleč, da bo v kratkem ustanovljena abesinsko-nemška družba, ki bo pospešavala trgovinske zveze med obema državama in dobavljala abesinski vladni orožje in drugo blago na kredit.

U ITALIJI IMA POD ORUŽJEM 800 HILJADA LJUDI

Za Abesiniju se Italija i dalje sprema. Ovih dana je i službeno objavljena mobilizacija čitave godine 1911, a ne samo za mesinsku i firentinsku diviziju, kako je bilo ranije objavljeno. Pozvani su i rekruti 1914, a oni, koji su navršili svoj rok, rođeni 1913, ne puštaju se kući. U aprilu će Italija imati pod oružjem sve oko 800.000 ljudi. Ekspedecije za Afriku su na dnevnom radu. Nema dana da bar jedan brod ne ode za Afriku krat vojskom i municijom.

MUSSOLINI KAŽE, DA JE ITALIJA SPREMNA NA SVAKI ZADATAK.

Na 14 godišnjicu osnivanja fašizma Mussolini je održao govor crnim košuljama, u kojem je rekao i ovo:

»Italija i duhom i oružjem danas je snažna. Hoću reći, posredstvom vas, talijanskog naroda, nikakav događaj neće nas naći nespremne. Ta činjenica nam daje mogućnost da spokojnim okom gledamo na buduće zadatke koji nisu daleko. U vašim srcima nosite tu krajnju sigurnost i od ne skujite okružje vaše nepokolebive volje. Spremi smo na svaki zadatak koji se pred nama pojavi voljom surbine i, ako bude potrebno, nesalomljivim poletom oboriti ćemo sve teškoće i prepreke na koje naiđemo na našem putu.«

Talijanska je komora prihvatila proračun ministarstva vojske. Državni podtajnik

IDRIJSKI PROSTOVOLJCI ZA ABESINIJU

Idrija, marca 1935. — (Agis.) — Hitro ko se je raznesla vest, da bo treba na vojno v Abesinijo se je većini, zlasti materam skrčilo srce. Nekateri pa so bili celo veseli da zginejo, pa četudi v smrt, saj lakota, ki jim grozi z dneva v dan ni nič hujša. Fašističko časopisje je tedaj vrglo vest o številnih prostovoljcih. Morda je to za nekatere kraje Italije res, čeprav bi brez dvoma podrobni podatki pokazali popolnoma nasprotno, od tega kar dokazujejo fašistični časopisi. To hočemo zlasti povdariti za naše kraje. Kot prvi in najbolj prepričevalen zgled naj nam služijo idrijski prostovoljci. V Idriji so se prijavili za Abesinijo štirje, in sicer: Jože Jazbinšek, ki si je prostovoljno nadel ime Jacobini, znan fašist in pretepač, rojen v Šiški pri Ljubljani, od kjer je takoj po vojni prišel v Idrijo; Cveto Pišlar, Florijan Jurman, oba rezervna oficirja, ter neki Jež Rudolf. Vsekakor tile ne bodo predstavljali posebne zgube.

KONFINIRANJE NIJEMACA IZ JUŽNOG TIROLA

Nijemci Južnog Tirola manifestirali su — kako smo svojedobno o tom pisali — svoje veselje nad pobjedom u Saaru zajedno s ostalim Nijemcima. Činili su to da što potajno, jer otvoreno nisu smjeli. Palili su kresove po bregovima, a na javnim zgradama u nekim mjestima osvanuli su prototalijanski natpisi. Čule su se i razne krilatice, kao ova poznata: Heute die Saar, Südtirol über's Jahr. Vlastisu naravno pazile na njih, pa je tih dana (13. januara i kasnije) bilo progona i uapšenja. A poslije toga, koncem februara, zasjedala je u Bozenu i komisija za konfinaciju, pa je osudila 17 Nijemaca na progonstvo. — Ukupno od preko trideset godina. Neki od njih su konfinirani zato, jer da su povodom Saarskog plebiscita palili u znak radosti kresove. A drugi opet radi toga, jer da su o Božiću 1934. sudjelovali u darivanju njemačke djece.

Osim ovih konfinacija, početkom mjeseca marta izvršeno je više uapšenja. Razlog zato talijanskim vlastima nije naravno nikad teško pronaći.

FAŠISTIČKA POEZIJA

Talijanska ilustracija »L'ardito d'Italia« donijela je u svomu 33 broju od 28 februara jedan članak u kome medju ostalim ističe da je već vrijeme da nestane spomenika njemačkog pjesnika Walter von der Vogelweide sa glavnog trga u Bozenu, i da na njegovo mjesto dodje spomenik rimskog vojskovođe Drususa. Glasovit je konac ovog članka jer je napisan u ovim stihovima:

Al punto di Walter vogliamo metter Druso...

Al punto di Walter vogliamo metter Druso....

Se non volete Druso vi spacheremo il muso;

Bombe a man, carezze col pugnall...

U slobodnom prijevodu reklo bi se po prilici ovako

Na mjesto Waltera, postaviti ćemo Druza
Na mjesto Waltera postaviti ćemo Druza
Ako nećete Druza, rasjedi ćemo vam lice;
Bombe u ruke, a milovanje nožem.

Doista: vrijedno kao poezija, a vrijedno i kao simptom!

NOVA FAŠISTIČKA MILICA ZA OBAMBO OBALE

Službena »Gazzetta Ufficiale« je objavila dekret o ustanovitvi novih oddelkov fašistične milice za obalno obrambo, ki se podrejeni miliciškomu poveljstvu za obrambo proti letalom. Fašistična milica za obalno obrambo je že osma formacija režimske vojaške organizacije.

ITALIJA I REVIZIONIZAM

POVODOM NJEMAČKOG NAORUŽANJA.

Osim Njemačke mirovnim su ugovorima razoružane Austrija, Mađarska i Bugarska. Saint Germainski, Trianonski i Neulyski ugovor određuju da te tri države ne smiju imati više od 25 odnosno 30 hiljada vojnika, a uređeno je i ostalo naoružanje. Sad se i u tim zemljama javljaju tendencije, da se prekrše ugovori i da se uvede opća vojna dužnost. To je pojava, koja interesuje naročito Malu antantu i Balkanski pakt. Te države neće dozvoliti da Austrija, Mađarska i Bugarska prekrše ugovore, jer je to početak za daljnju reviziju ugovora, a konačno i za teritorijalnu reviziju. U vezi s tim tendencijama je i put g. Titulescu u Beograd, Prag itd.

Na izvjesnim stranama misle o stvarima drugačije. Fašistički službeni organ za vanjsku politiku »Giornale d'Italia« naglašuje, govoreći o predmetima o kojima će raspravljati konferencija triju vlasti u Comu, da se ondje mora zaključiti i naoružanje Austrije, Mađarske i Bugarske. Te su države isto tako kao i Njemačka razoružane na temelju mirovnih ugovora. Nakon što se Njemačka naoružala ne može se puštiti da njeni bivši saveznici ostanu ne-naoružani. Tim manje ako se kao u slučaju Austrije radi o zemljama, koje su sa strane Njemačke ugrožene u svojoj neovisnosti kaže »Giornale d'Italia«.

*

MUSSOLINIJEV TELEGRAM GOMBÖSU.

Povodom godišnjice od potpisa Rimskog sporazuma izmedju Italije, Mađarske i Austrije izmijenili su pretsjednik mađarske vlade i Mussolini telegame. Mussolini je u svom telegramu kazao, da on u Rimskom sporazumu vidi »efikasno sredstvo za obranu pravednih interesa Mađarske i za mirnu rekonstrukciju podunavske Evrope«.

*

VENIZELOS JE STIGAO U RIM.

Dne 22 marta stigao je iz Napulja u Rim Venizelos, vodja grčkih revolucionaraca.

*

ITALIJA IN ALBANIJA

Po Havascovm poročilu iz Rima je neka italijanska letalska družba prevzela od albanskega gradbenega ministarstva monopol za letalske zveze v Albaniji. Pogodba je sklenjena za deset let.

— Čuvaj mi, susjede, tarabu, dok ju odem preko bare! —

(»Ošišani Jež«)

4. da se obnovi talijansko-jugoslovenski ugovor o prijateljstvu i sigurnosti.

Prema spomenutoj vijesti već su navodno otpočeli diplomatski pregovori o ovim pitanjima. Ministar pretsjednik g. Jevtić otići se navodno u aprilu u Rim da potpiše trgovinski ugovor i da utvrdi jugoslovensko-talijansko prijateljstvo.

*

TRGOVAČKI ODNOSI JUGOSLAVIJE I ITALIJE

Poznato je, da je nedavno Mussolinijeva vlada uvela najstrože mjere s obzirom na vanjsku trgovinu. Uvoz iz stranih zemalja snižen je na 10 do 15 posto. Bila je pogodjena i Jugoslavija. Za nju su te mjere bile naročito teške, jer Jugoslavija mnogo izvozi u Italiju.

Baš u to vrijeme dok je Italija odredjivala te mjere Jugoslavija se je spremala na nove trgovinske pregovore s Italijom. Nastala je zabuna. Intervencijom u Rimu došlo je ipak do nekog utanačenja. Dnevni listovi javljaju iz Beograda ovo:

»Trgovački odnosi izmedju Italije i Jugoslavije bit će privremeno uredjeni na taj način, da će se do kraja juna o. g. produžiti sadašnji režim, t. j. ukidanje uvoz-

nih ograničenja u Italiji produžiti će se za Jugoslaviju na daljna tri mjeseca. Jugoslavija smije da uvozi do kraja juna koliko Talijani kupe. Naša država je dobila garancije, da od toga neće nimalo trpiti naš izvoz. Na taj način dobivaju obje države mnogo vremena, da svestrano prouče uzajamne trgovačke odnose i da pripreme sav materijal, koji je potreban za temeljitu reformu obostranih trgovačkih odnosa.«

*

SAVJETNIK FRANCUSKE AMBASADE U RIMU DOLAZI ZA OPUNOMOĆENOG MINISTRA FRANCUSKE U BEOGRADU.

Rimski »Giornale d'Italia« javlja, da će dosadani savjetnik ambasade Francuske u Rimu grof Dampierre biti postavljen za francuskog opunomoćenog ministra u Beogradu, na mjesto g. Naggiara, koji polazi u Prag. Dampierre je bio deset godina u Rimu i vrlo je poznat u rimskim mondenim krugovima. On je saradivao s ambasadorima Besnardom, Beaumarchaisom, De Jovenelom i De Chambrunom i naročito poznata talijanski politički život. »Giornale d'Italia« kaže, da se u pariskim krugovima misli, da je ovo postavljenje u vezi s prijateljskom saradnjom izmedju Italije i Jugoslavije.

Dr. ANTON GREGORČIČ OB DESETLETNICI SMRTI

Ljubljana, dne 7. marca 1935. — (Agiš.)

Poteče deset let kar je umrl v Gorici politik dr. Anton Gregorčič. Z njim so izgubili goriški Slovenci moža, ki se je več desetletij nepretrgoma boril za njihovo politično, gospodarsko in prosvetno osamosvojitve ter splošen napredek. V goriškem javnem življenju se je pojavil v letu 1880. in je vztrajal v delu in borbi skoro do svoje smrti. Umrl je v času, ko je bil našemu narodu najbolj potreben, v času, ko se je fašistični pritisk na naš narod podvojil.

Dr. Anton Gregorčič je bil rojen 2. januarja 1852. na Vrsnem pod Krnom. Gimnazijo in tudi bogoslovje je študiral v Gorici. Po dokončanih bogoslovskih študijah je služboval pri božjepotni cerkvi na otoku Barbana. Leta 1875 pa je odšel v »Avguštineum« na Dunaj, kjer je leta 1879. tudi promoviral za doktorja bogoslovja. Z Dunaja se je vrnil v Gorico in bil uslužben kot duhovni pomočnik pri župni cerkvi na Travniku. Leta 1879—1880. je naredil s podporo jubilejne potovalne ustanove duhajske univerze znanstveno potovanje po Nemčiji in Švici.

Ko se je vrnil domov je bil imenovan na goriškem bogoslovju najprej za suplenta, potem za profesorja dogmatike in fundamentalnega bogoslovja, obenem je podučeval tudi modroslovje. Istočasno je začel delovati v goriškem javnem življenju. Vstopil je v slovensko politično društvo »Sloga«, bil nekaj časa njen tajnik. V letu 1882. je prevzel upravnništvo ter kmalu nato tudi uredništvo goriškega slovenskega glasila »Soča«, ki ga je izdajalo društvo »Sloga«. Tednik »Soča« je Gregorčič urejeval skoro nepretrgoma 7 let. Za društvo samo, kot tudi urednik, si je priboril veliko zaslug ter si je s svojim poštenim in neutrudljivim javnim delovanjem pridobil med goriškimi prebivalstvom veliko zaupanje in naklonenost. G. A. Gabršček pravi v svoji prvi knjigi »Goriški Slovenci«:

»Ni bil mož svetovnega formata, pač pa marljiva čebelica, ki je nosila narodu medu in voska za vsakdanjo potrebo«.

Gregorčičevo delovanje pa se ni omejevalo samo na društveno in uredniško, ampak se je polagoma razširilo. Bil je izvožen v goriški deželni zbor, kjer je zastopal najprej slovenske veleposestnike, potem kmečke občine, bil namestnik deželnega odbornika, deželni odbornik, namestnik deželnega glavarja ter član številnih odsekov. V teh svojih funkcijah je deloval celo med vojno in po tej do ukinitve deželne avtonomije v letu 1922. Kot tak se je neprestano boril proti italijanskemu življenju v Gorici in za napredek goriških Slovencev. Bil je, zlasti kot urednik »Soče«, večkrat napaden po goriških, tržaških in celo dunajskih listih, ki so mu predbacivali najrazličnejše izmišljotine, zlasti pa so ga napadali zaradi italijanske iredente v Gorici.

V državnem zboru je zastopal goriške Slovence več let zaoporedoma, bil član raznih odsekov ter član avstrijske delegacije v Budimpešti. Tu se je zavzemal, ne samo za interese goriških Slovencev, ampak za splošne slovenske narodnostne interese. Tako se je zlasti potegoval za enakopravnost slovensčine v uradih, pri porotnih sodiščih, radi krivičnega in sovražnega postopanja napram Slovincem, dalje za gradnjo vipavske železnice in njenega podaljšanja, za izpeljavo soške železnice čez Predilj itd.

Ravno toliko kolikor se je na eni strani potegoval za politično enakopravnost goriških Slovencev in Slovencev sploh, je na drugi strani deloval na narodno-gospodarskem polju. Poleg delovanja v »Slogi« je mislil tudi na prosvetno in gospodarsko stran. Tako je bil med soustanovitelji Slov. bralnega in podpornega društva, njega podpredsednik in predsednik dokler ni prišlo društvo v narodno-napredne roke. Bil je izboren organizator, prirejal je društvene izlete, shode, poučne večere, na katerih je sam predaval. Veliko se je moral boriti, da je pridobil društvu pravico okrajne bolniške blaginje, nakar je osnoval tudi podružnice v Biljah, Mirmu in Solkanu. Sodeloval je pri ustanovitvi Goriške ljudske posojilnice, bil njen blaginjak, pozneje predsednik. Ustanovil je Centralno posojilnico in ji dolga leta tudi predsedoval, osnoval Goriško zvezo gospodarskih zadrug in društvo (poznejša Zadruga zveza), ustanovil je in bil dosmrtni predsednik Narodne tiskarne, Narodne knjižarne, Goriške Matice, itd.

Največ zaslug, zlasti v Gorici, pa si je pridobil dr. Gregorčič na šolskem polju. Sodeloval je že pri ustanovitvi prvega slovenskega otroškega vrtca v Gorici; od leta 1885. pa do 1889. je otvoril tri razrede zasebne dekliške ljudske šole, l. 1894. pa že obrtno-nadaljevalno šolo, katero je upravljal poseben odsek pod Gregorčičevim vodstvom. Kot že rečeno je bil Gregorčič izboren organizator, kar nam najlepše pokaže ravno napredek slovenskega šolstva v Gorici. Brez vsakršne vladne podpore, ob samih prostovoljnih prispevkih zavednih Slovencev, se je v nekaj letih šolstvo tako razširilo, da je ustanovil društvo Šolski dom, kateremu je bil ves čas tudi predsednik. Leta 1898. je društvo izgradilo poslopje Šolski dom in istega leta tudi prevzelo vse šolske zavode od društva Sloge. Od tega časa dalje je društvo Šolski dom ustanovilo izven Gorice razne otroške vrtce, nadaljevalne šole itd. V Gorici sami pa se je od slej leto za letom pojavil ali

TALIJANSKO SELO I FAŠIZAM

Fašistička manifestacija sa barjakom sv. Roka

Odlomak iz romana »Fontamara«

Ignazio Silone, antifašista i emigrant, napisao je roman »Fontamara«.

Fontamara je najbjeđnije selo na sjeveru isušenog jezera Fucino. Gospodar Fucina je princ Torlonia. Principe Torlonia je potomak nekog Francuza Torlogue-a, koji je potetkom prošlog stoljeća bio došao u Rim sa nekom francuskom regimentom. »Spekulirao je sa ratom, pa je spekulirao sa mirom; spekulirao je sa solju i spekulirao je sa ratom 48, pa sa mirom iza tog rata i ponovno sa ratom od 59 i sa mirom iza toga. Spekulirao je sa Burbonima i sa njihovom propašću, i — postao je »princeps« i gospodar Fucina. Sin toga Torlonie iz »Fontamare« vjenčava se prošle godine velikom pompom u Rimu sa jednom princezom španjolske kraljevske kuće.

Fucino obrađuje deset hiljada »cafona«, siromašnih i jadnih seljaka bez zemlje. Princ Torlonia unajmljuje zemlju advokatima, liječnicima, notarima, učiteljima. A »cafoni« rade. Svakog jutra je sajam »cafona« i na tom sajmu ih zakupnici unajmljuju za taj dan. Da dodju do mjesta rada »cafoni« prevažuju pješke 5—12 kilometara.

»Cafoni« sanjaju o zemlji i hrane se isključivo kukuruzom. Sanjaju o komadiću crnice u Fucinu. Ali Fucino je vlasništvo princa Torlonie.

— Iznad svega je Bog, gospodar neba«, kaže Fontamarac Michele fašisti Pelnu.

— Iza njega dolazi princ Torlonia, gospodar zemlje.

— Iza toga dolaze oružane straže princa Torlonie.

— Iza njih dolaze psi oboružane straže princa Torlonie.

— Iza njih ništa.

— I opet ništa.

— I još jednom ništa.

— Iza toga dolaze »cafoni«. — I gotovo.

— A vlasti, gdje su vlasti? — pita Pelnu.

— Vlasti se dijele između trećeg i četvrtog mjesta. — Prema plaći. — Četvrto mjesto (mjesto pasa) je ogromno — odgovara Fontamarac Pontio Pilato.

Takav pojam imaju o državi Fontamarci.

Te Fontamarce vode fašisti u grad na fašističku manifestaciju. Rekli su im da će se raspravljati o diobi Fucina. Taj polazak u grad opisuje Ignazio Silone na nekoliko stranica svoje interesantne knjige, pa donasmo taj odlomak u prijevodu.

Jedne nedjelje ujutro dodje u Fontamaru kamion. Šofer pozove sve »cafone«, koji bi htjeli da idu u Avezzano, da se ukrcaju. Besplatno. Kamion je bio okićen zastavama. Poslale su ga vlasti, a mi smo se veoma začudili, da se za prevoz ne plaća.

Slučajno nas se zateklo još desetak »cafona« u Fontamari, jer su ostali bili otišli već na rad. Jer ljeti se radi i nedjeljom. Kad je mnogo posla i crkva dozvoljava da se nedjeljom radi. Niko između nas nije mogao da krivi novu vladu što ne zna da koncem juna počinje žetva. Kako može da zna vlada građana u kojem je mjesecu žetva? A mi, da ne potratimo jedan dan rada, htjeli smo da budemo na sastanku, gdje će se riješavati pitanje Fucina.

Prije odlaska šofer nas upita:

— A »gagliardetto«?

— Kakav »gagliardetto«? — upitamo ml.

— »Svaka grupa seljaka mora na svaki način da nosi »gagliardetto«, kaže se u uputi koju sam primio, odgovori šofer.

— Ali šta je to »gagliardetto«? upitamo ml.

— »Gagliardetto« je zastava, objasni šofer.

kak nov otroški vrtac, ali nov razred, ali tečaj in razne nadaljevalne šole. Število gojencev je stalno naraščalo in leta 1899-1900 presegalo število 1000. Radi izredno hitrega razvijanja šolstva in naraščanja števila učencev je društvo začelo graditi nova poslopja, in sicer Simon Gregorčičev dom, Mali in Novi dom. Tako je imelo društvo malo pred vojno štiri lastna poslopja in je vzdrževalo: tri otroške vrtce, šestrazredno dekliško ljudsko šolo, petrazredno deško, petrazredno deško in dekliško ljudsko šolo, enorazredno pripravljalnico za srednje šole, dvorazredno dekliško pripravljalnico, trirazredno deško obrtno-nadaljevalno šolo in trirazredno žensko obrtno šolo.

Poleg tega je bil Gregorčič tudi ustanovitelj podružnice CMD, kateri je načeloval dvajset let. Potegoval se je v državnem zboru za slovenske paralelke na goriških šolah in za slovensko šolstvo sploh; v deželni zboru pa je leta 1894. dosegel odlok za otvoritev slov. mešane štirirazredne ljudske šole ter dosegel otvoritev slov. državne gimnazije v Gorici.

Dr. Gregorčič je bil tisti, ki je sestavil protis skupnemu pastirskemu listu, ki so a izdali na Missijevo iniciativo škofje goriške metropolitije proti agitaciji za slovansko bogoslužje

Mi nijesmo htjeli da se osramotimo pred novom vladom, i to baš na svečanosti gdje će se riješiti pitanje Fucina. Radi toga pristanemo na predlog Teofila, koji je čuvao ključe crkve, da ponesemo s sobom barjak svetog Roka. Pomoću Rafaela Scamorza on ode u crkvu da donese barjak, ali kada ih je šofer vidio da se vraćaju, noseći mukom stijeg petnaest metara dug, na koji je bilo pričvršćeno veliko platno plave i bijele boje, sa slikom svetog Roka i psa koji mu liže rane, on nije htio da ih ukrea na kamion. Ali mi u Fontamari nijesmo imali druge zastave, pa nam je na nagovaranja Berardova šofer napokon dozvolio da ponesemo s sobom barjak.

Da ga uzmognemo držati uspravno u ju-rećem kamionu, bili smo prisiljeni da ga držimo trojica. Mijenjali smo se, jer je bilo teško održati barjak uspravno dok je kamion jurio. Naš je stijeg bio viši nego tjedna zastava; sličio je jarbolu jedrenjaka bacanog u oluji. Morao je da bude vidljiv na veliku daljinu, jer smo vidjeli »cafone«, koji su razbacani radili na poljima, kako nam skamenjeni daju čudne znakove, dok su njihove žene klečale i krstile se.

Na ulazu u prvo selo, koje smo sreli na putu za Avezzano, šofer nam zapovijedi:

— Pjevajte himnu!

— Kakovu himnu? — upitamo ml.

— »Pri prolazu kroz svako naselje seljaci moraju da pjevaju himnu i da daju znakove oduševljenja. To je naredba, koju sam primio, — odgovori šofer.

Ali mi nijesmo znali nikakovu himnu, a osim toga smo bili zaokupljeni uspravnim držanjem barjaka svetog Roka.

Na glavnoj cesti našli smo se sa drugim kamionima punim »cafona«, sa mnogobrojnim dvokolicama gospodara, automobilima, motociklima i biciklima, a svi su oni išli u pravcu Avezzana.

Pogled na naš ogromni bijelo-plavi barjak prouzročio je kod svih najprije čudjenje, a iza toga neprekidno lud smijeh. Zastave koje su oni vozili bile su crne i malo veće od rupčića, a u sredini su imale lubanju između četiri mrtvačke kosti, onako kao što se vidi na telegrafskim stupovima, i gdje piše: Smrtna opasnost.

Naš barjak je bio uzrokom male bitke na ulazu u Avezzano. Nasred ceste sreli smo grupu mladića u crnim košuljama, koji su nas čekali. Odmah su zatražili da im predamo barjak. Mi smo to odbili, jer nijesmo imali druge zastave. Naredili su šoferu da zaustavi auto i htjeli su da nam silom zaplijene barjak. Ali mi, već uvrijeđeni i uzbuđeni od poruga koje su nam dobacivali svi oni što su nas srećali putem, bijesno smo reagirali i nekoliko crnih košulja postalo je sivo na prašini ceste.

Oko kamiona skupilo se mnogo svijeta vičući. Bilo je mnogo mladića u crnim košuljama, ali i dosta »cafona« iz sela koja graniče sa Fontamarom, koji su nas prepoznali i pozdravljali. Mi smo šutili, uspravni na kamionu, oko našeg barjaka, sa odlukom da više ne dozvolimo nikakovu uvredu. Odjednom opazimo usred gomile debeli, znojjan i zapuhan lik kanonika don Abbacchia, u društvu sa nekoćinom karabinjerskim oficira. Niko od nas nije sumnjao da neće on, kao svećenik, uzeti u zaštitu svetog Roka. Ali se dogodilo obratno.

— Mislite li da je karneval? — počeo je da viče na nas don Abbacchio. — Je li to način da se kompromitira sporazum između Crkve i Države? Kada li ćete već jednom, vi Fontamarci, svršiti svojim provokacijama i grubim žalama?...

Bez daha smo pustili da nam mladići u crnim košuljama oduzmu barjak. Ako se jedan kanonik odrče svetog Roka, zašto da mu mi ostajemo vjerni, uz opasnost da programo naša prava na Fucino?

Odveli su nas na glavni trg Avezzana i tu su nam odredili lijepo mjesto u sjeni iza sudske palače. Ostale grupe »cafona« bile su naslonjene na ravne kuće koje okružuju trg. Između pojedinih grupa bili su odredi

karabinjera. Karabinjeri-ordonansi prelazili su na biciklima trgovu u svim pravcima. Čim bi došao koji novi kamion, »cafone« bi skinuli i karabinjeri bi ih otpratili na određeno mjesto na trgu, ali tako da bi bili odijeljeni od drugih »cafona«.

Preko trga je jašio oficir karabinjera na lijepom crnom konju.

Malo iza toga dodje glasnici i dade neki nalog stražama.

Iz svakog odreda izadje po jedan karabinjer i objavi naredbu »cafonima«. Naredba je glasila:

— Slobodno je sjesti na zemlju.

Mi sjedismo na zemlju. Tako sjedeći ostanemo oko jedan sat. Iza jednog sata čekanja novi glasnici prouzroči živo komešanje. Na uglu trga ukaže se jedna grupa vlasti. Karabinjeri zapovijede:

— Na noge! Na noge! Vičite jako: Živio načelnik! Živjeli poštteni upravljači. Živjeli upravljači koji ne krađu!

Mi skočimo na noge i jako povikamo:

— Živio načelnik! Živjeli poštteni upravljači! Živjeli upravljači koji ne krađu!

Između upravljača — koji ne krađu — prepoznali smo jedino Impresaria (Taj zakupnik je Fontamarcima ukrao čak i vođu. Op. prev.). Kada su se upravljači — koji ne krađu — odalečili, mogli smo ponovno, sa dozvolom karabinjera, da sjednemo na zemlju.

Iza nekoliko minuta novi glasnici prouzroči još jače komešanje.

— Na noge! Na noge! — zapovijede nam karabinjeri — i vičite još jače: Živio prefekt!

Mi skočimo na noge i zavičemo još jače:

— Živio prefekt!

Prefekt je prošao u veličanstvenu automobilu, i mi smo ponovno mogli da, dozvolom karabinjera, sjednemo na zemlju.

Ali, čim sjedismo, karabinjeri nam zapovijediše da ustanemo.

— Vičite što jače možete: Živio ministar!

— rekoše nam.

U tom času ukaže se veliki automobil, kojega su slijedila četiri čovjeka na biciklima, i preleti put kao bljesak, dok smo mi vikali najjače što smo mogli:

— Živio ministar! Živio!...

Iza toga opet sjedismo dozvolom karabinjera. Straža se izmijenila za ručak. Mi otvorimo bisage i počnemo da jedemo kruh što smo donijeli s sobom.

Oko dva sata se pantomina ponovila. Najprije je prošao ministar, pa je prošao prefekt, pa su prošli upravljači — koji ne krađu. Svaki put smo morali da ustanemo i da vičemo i da dajemo znakove oduševljenja.

Na koncu nam karabinjeri rekoše:

— Sada ste slobodni... Možete da idete.

Karabinjeri su nam morali na dugo tu-maćiti:

— Svečanost je svršena... Možete da idete, a možete da pregledate grad. Ali imate samo sat vremena. Jer kroz jedan sat ne smijete da budete više u gradu...

— A ministar, a pitanje Fucina?...

Ignazio Silone

AH TE NAŠE DOMAĆICE!

Priznajemo da većina naših domaćica cijeni proizvode naše domaće tvornice »Pekatete« — »JAJNINE«. Ima ih ipak među njima, koje ih premalo upotrebljavaju, jer na nje zaborave. Koliko puta bi mogle svoju porodicu počastiti tom odličnom hranom, ako bi se za vremena na njih sjetile. Radi toga neka si zapišu više puta tjedno u svoj dnevnik »JAJNINE«.

KAKO ITALIJA GRADI ZGRADU NOVE POŠTE U PULI

Jedno sramotno djelo, na koje upozorava i »Corriere Istriano«.

Pula, marta 1935. — Naš je list već pisao u jednom dopisu iz Pule o gradnji nove poštanske zgrade. Ta zgrada, zamišljena vrlo pompozno, gradi se već godinama, na prekide, kad se Rim sjeti da pošalje par hiljada lira za nekoliko dana rada. Sramota za Italiju i za Pulu!

Sad se na tu pojavu osvrće i puljski fašistički list »Corriere Istriano« od 8 marta, u članku pod naslovom »Suviše polako«. Na početku kaže, da uza sva obećanja, da će se ta zgrada svršiti, ona ostaje i dalje samo nada, a ne stvarnost. Prefekt se je interesovao da bi se s radom nastavilo, ali njegova je intervencija slabo pomogla. Par radnika radi pošljuje te intervencije u zgradu, postavljaju neke mramorne ploče na gole zidove, a sve drugo ostaje. Palača ne naliči na konstrukciju koja će biti dovršena, nego na ruševinu, koja daje dojam, da će se srušiti od časa do časa — kaže »Corriere«. Svako dobiva dojam o skorošnjoj katastrofi. Izgleda da će ta zgrada biti stara još prije nego se završi, kaže puljski list. Ako tako podje dalje, kaže »Corriere«, palača pošte bit će inaugurisana za stogodišnjicu Pohoda na Rim...

Čudno je ovakvo pisanje puljskog lista. Da mi ovako pišemo požurio bi se puljski list da nas napadne da smo »al soldo di Belgrado«.

(— a —)

TRI STOTINE KONFINIRANIH NA PONZI ARETIRANO I ODVEDENO U NAPULJ

POSTOJI BOJAZAN, DA ĆE DOĆI DO
PROCESA PROTIV KONFINIRANIH.

Pariz, marta 1935. — Agencija »Informazione Italiana« javlja, iz Napulja, da je prošlih dana dovezeno ladjom u Napulj u tamošnje zatvore oko tri stotine konfiniraca s otoka Ponze. Policijske vlasti, koje upravljaju logorom za konfinirane pohapsile su ih iz ovih razloga:

Uvedene su vrlo stroge mjere o životu konfiniraca na otoku, tako da svi osuđeni moraju da stanuju u zajedničkim kameronima, a ne smiju stanovati više po privatnim stanovima. To zakon o konfinaciji dozvoljava, ali se je iz nekih razloga, koji nisu opravdani, počelo postupati drugačije. Zbog toga su konfinirani počeli protestovati, a s onima, koji su bili pogodjeni solidarisati su se i oni, koji nisu imali privatnih stanova. Zbog toga je došlo do masovnog hapšenja i odvođenja u napuljske zatvore. Očekuje se proces, ma da se ne zna zašto bi zapravo imalo da im se sudi.

Broj uhapšenih najbolje pokazuje kako mnogo ima konfiniranih i na Ponzi i kako velik mora biti broj svih konfiniranih na otocima. Među njima ima mnogo Jugoslavena iz Julijske Krajine.

PO PRESTANI JEČI SE POLICIJSKO NADZORSTVO

St. Peter na Krasu, marta 1935. — (Agis.) — Pred nedavnim se je vrnil iz zaporov Ivan Maričić iz Zagorja. Obsojen je bil na sedem let ječe od posebnega sudiša za zaščito države. Vsled zadnjih dvih amnestij je bil oproščen skoro štirih let ječe, a ponovno obsojen na tri leta policijskega nadzorstva. Tako se, kljub temu, da je doma, ne more svobodno kretati.

NOVA VOJAŠNICA

Postojna, marta 1935. — (Agis.) — Kot je naš list že večkrat poročal, so v Postoini ob cesti proti jugoslovanski meji zgradili že štiri razmeroma velike vojašnice s potrebnimi skladišči. Tudi tu so zaposleni izključno le Italijani.

KOŠANSKI BRIGADIR PREMJEŠČEN

St. Peter na Krasu, marta 1935. — (Agis.) — Kot poročajo iz Košane je bil tankajšnji brigadir, ki je že več let nepretrgoma strahoval in neomejeno gospodaril na svojem področju, premeščen v Poreč. Na njegovo mesto je prišel že drugi, vendar pa prejšnji še ni odšel. Kot zglada, namerava prebiti v Košani še svoj dopust, kajti bil je v svoji službi tako vesten, da zadnja tri leta sploh ni vzel dopusta. Brigadir ima na vesti vsepolno brezpotrebni aretaciji, večje število konfinacij, obsodb, brezštevila preganjanj in drugih dejanj, s katerimi je teroriziral prebivalce. Prebivalstvo košanske doline se bo po njegovom odhodu oddahnilo.

POLOŽAJ TRSTA IN AVSTRIJSKA TRGOVINSKA POGODBA

Trst, 22 marca 1935. — (Agis.) — Dne 20. t. m. je prišlo vprašanje o avstrijski trgovinski pogodbi, glede izvoza in uvoza avstrijskega blaga skozi tržaško luko, tudi pred italijanski parlament. Poslanec Ricci je povdarjal, da Trst kljub krizi vendarle počasi napreduje in navezuje trgovske stike z nasledstvenimi državami. Trst in Reka sta edini luki internacionalnega pomena v Italiji in zato je treba njima posvečati veliko pažnje. O avstrijski trgovinski pogodbi, s katero je dala Italija velike prednosti avstrijskemu blagu, je predavatelj izražal nekatere morda upravičene sumnje in dvome. Prvi, da Italija si ni s tem dogovorom popolnoma zagotovila zadosten odstotek prometa v tržaški luki. S tem, da so si Avstriji izposlovali ugodnejše zveze s Trstom, bodo tako prišli Nemci in Nizozemci, da jim bodo dali še večje ugodnosti v svojih lukah, namreč v Hamburgu in Rotterdamu. Istotako se je namreč zgodilo s Švicco, ki je leta 1920. dobila velike olajšave v genovski luki, a jih je znala izrabiti, da je dobila na severu še večje ugodnosti. Zato si mora Italija še posebej zagotoviti točno izvajanje omenjenih pogojev. Današnji porast prometa v Trstu pravi govornik, da gre na račun, predvsem »večje intenzivnosti nacionalnega dela«. Pod temi besedami se skrivajo razne vojne ladje in dobava drugega vojnega materiala. Kakšen je povisek prometa v tržaški luki je razvidno še iz tega, da je Poljska poslala skoro vse surovine (les, železo, premog itd.), za ladje, ki jih je naročila v Trstu in Tržiču, katere Italija izdeluje prav poceni. Trst ni s tem porastom skoro prav nič pridobil, ker tak promet, ki leži na forsiranju ni naravni promet, na katerem je slonel Trst v predvojnih časih.

ELEKTRIFIKACIJA ŽELEZNIŠKE PROGE

Postojna, marta 1935. — (Agis.) — Električnizacija železniške proge Trst—Postojna in St. Peter—Reka je v polnem teku. Drogovi za napeljavno električnega toka so bili postavljeni že proti koncu lanskega leta. Z ostalimi deli pa zelo hitro, zlasti na železniški postaji v Postoini, ker mora biti vsa naprava gotova že v letu 1936. Pri delih pa so zaposleni sami Italijani. Le tu pa tem zaposlenih kakoga domačina za nekaj dni, potem ga zopet odslovijo.

ŠTO UČE TALIJANSKA DJECA U ŠKOLI O DALMACIJI I O JUGOSLAVIJI

Izvodi iz Udžbenika za talijanske osnovne škole i
produžne škole i za talijanske škole u Dalmaciji

1. Čitanka za V razred, strana 157, u štivu: »Ideja o domovini« koje je napisao Luigi Federzoni, predsjednik Senata i član Velikog fašističkog vijeća, nalazimo ove rečenice:

a) »Ideja o domovini se modificira, ali se odupire svima promjenama historije i svim revolucijama čovjekovog uma. Ona je besmrtna. Naprotiv, »humanost« je samo jedna prolazna utopijska sada već pregažena, utopijska »mislić«, pozitivista i pjesnika. Da se civilizacija učini plodnom, mržnja zaista je isto toliko potrebna kao i ljubav, i kad bi mi niko prebacio da u meni nema ni najmanje osjećaja bratstva za Hrvate, zapitao bih ga da li se on osjeća bratom Patagonaca i Kaira.«

(»L'idea di Patria si modifica ma resiste a tutte le trasformazioni della storia, a tutte le rivoluzioni del pensiero umano. Essa è immortale. L'umanitarismo, per contro, non è che una fugace utopia ormai tramontata; l'utopia dei »pensatori« positivisti e dei poeti rimbanditi. A fecondare la civiltà l'odio non è, infatti, meno necessario dell'amore. E a chi mi rimproverasse di non sentire alcun palpito di fraternità per i Croati, domanderei se egli si senta fratello anche dei Patagoni e dei Cafri.«

b) »Nova talijanska generacija ako bude imala svijest o svojoj historijskoj misli, ona će morati biti nacionalistička i imperijalistička.«

(»La nuova generazione italiana, se possederà la coscienza della sua missione storica, non potrà essere che nazionalista e imperialista.«

c) »Nacija je zainteresovana da se održi mir dole, dok nije moralno i tehnički spremna za rat.«

(»La nazione è interessata al mantenimento della pace finché non sia moralmente e tecnicamente preparata alla guerra.«

d) »... Spoljna politika mora da bude duboko racionalna i egoistična. Talijane treba tako odgajati da je (spoljnu politiku) drugojačije ne shvataju.«

(»... Invece la politica estera dev' essere profondamente razionale ed egoistica. Bisogna educare gli Italiani a non concepirla diversamente.«

Knjiga nosi naslov »Sole d'Italia« — Letture Classe Quinta. — Izdanje Libreria dello stato Roma A. IX.

2. Knjiga za III razred osnovne škole, str. 109, u štivu »Napad na Rijeku 1919-20« nalazimo ovaj početak:

»Medjutim nije se moglo postići da se ugovorom o miru obuhvate, medju teritorijama, koje su imale da se prisajedine sa otadžbinom i Rijeka i Dalmacija iako su talijanske.«

(»Pur troppo non era stato possibile ottenere che nella pace fossero comprese, fra le terre da raggiungere con la patria, anche Fiume e la Dalmazia, per quanto italianissime.«

Ova knjiga nosi naziv »Il libro della III. classe elementare«. — Izdanje Officine grafiche A. Mondadori, Verona 1931.

3. U čitanci za III razred, strana 32, u štivu »Tri mora« spominje se Jadran i Dalmacija, njihov geografski značaj i završava se ovim riječima:

»Kada je Italija gospodarila putevima mora bila je bogata, silna i sretna, kao što se nadamo da će to uskoro opet biti.«

(»Quando l'Italia ha dominato le vie del mare, è stata ricca, potente e felice; come speriamo e vogliamo che torni ad essere quanto prima.«

Ova knjiga nosi naziv »Letture classe III«. — Izdanje Libreria dello stato Roma IX.

4. Čitanka za IV razred, strana 194, u štivu »Pomorski rat« počinje riječima:

»Jadran su Rimljani nazivali »Mare nostrum«, a završava sa rečenicom: »Posljednji gorki događaji nisu mogli da izbrišu pečat Venecije i Rima i Jadransko More ostaje uvijek talijansko more.«

(»L'Adriatico era chiamato dai Romani Mare Nostrum... Le ultime amare vicende non poterono cancellare l'impronta di Venezia e di Roma e l'Adriatico rimane sempre un mare italiano.«

Ova knjiga nosi naziv »Letture classe IV«. — Izdanje Libreria dello stato Roma IX.

ISTARSKI SELJAK MORA JOŠ DANAS DA PLAĆA U FORMI POREZA ITALIJANIZATORSKU AKCIJU, IZVADJANU POD AUSTRIJOM

Pula, marta 1935. — U puljskom fašističkom listu »Corriere Istriano« od 17. marta izišao je pod naslovom »Financijska situacija provincije« službeni izvještaj o velikim poteškoćama, s kojima se bavi provincijska administracija Istre. Iznesene su mnoge interesantne stvari, a već je sam početak značajan: »Poznato je, da provincijska administracija proživljava period jakih financijskih nepogoda, što opaža i najpovršniji posmatrač već po njezinim vrlo teškim blagajničkim prilikama.«

Iznose se zatim neki detalji, koji za laike nisu naročito važni, ali značajno je to, da od 92 provincije Italije 89 njih mora tražiti pomoć od vlade, da pokriju svoje deficite. Istarska provincija imade oko 7 milijuna deficita, a država joj daje samo 2 milijuna za pokriće. Što joj preostaje drugo nego da povisuje poreze i da seljak istarski plaća ono što joj manjka za pokriće deficita. To opterećenje je za seljaka teško, pa čak i »Corriere« kaže, da je stanje seljaka u Istri zbog visokih poreza upravo očajno.

U IZVJEŠTAJU, KOJI IZNOSI »CORRIERE ISTRIANO« DOLAZE NA JAVU NEKE INTERESANTNE STVARI, VAŽNE I S OBLIROM NA POLITIČKU PROŠLOST I NACIONALNI KARAKTER ISTRE.

Iznosi naime izvještaj, da je mnogo duga naslijedila iz austrijskih vremena. — Istarska pokrajinska administracija bila je pod Austrijom prilično autonomna.

A kako su u njoj gospodarili Talijani, to je ta administracija vršila ulogu italijaniziranja Istre. »Corriere Istriano« kaže:

»Provincijska administracija je dobro iskorištavala sredstva, koja su joj stajala na dispoziciju, u očajnoj (disperata) nacionalnoj obrani Istre protiv austrijske vlade i Slavena, davši život raznim institucijama, koje su postale toliko bojni šanci talijanstva: nikle su dvije pokrajinske talijanske srednje škole, jedna u Pazinu (suprostavljena hrvatskoj gimnaziji osnovanoj od vlade) a druga u Puli, zatim »Istituto di credito fondiario istriano«, »Istituto agrario« u Poreču, »Consiglio agrario«, provincijska bolnica itd. Da bi učvrstila otpor talijanskih općina o pokrajini osnovan je bio »pensionirni fond za općinske činovnike i liječnike Istre« s niskim pensionim prinosima, preuzevši na teret svoje bilanse predviđene deficite toga fonda.«

To sve iznosi »Corriere« u svom izvještaju službene naravi i to je jedno dragocjeno priznanje, važno za utvrđivanje historijskih istina o Istri. Tu je, dakle, rečeno da je istarska provincijska administracija trošila golem novac za italijanizaciju Istre, a taj je golem novac uziman u formi poreza od slavenskog istarskog seljaka!

I danas još, pod Italijom, troškove, koji su pod Austrijom učinjeni za italijanizaciju Istre, mora da otplaćuje onaj protiv koga su ti troškovi učinjeni: slavenski seljak!

U tome je sva infamija talijanskog postupka. Zar nije talijanska država mogla na sebe da preuzme ono, što su talijanski iredentisti u istarskoj provincijskoj administraciji pod Austrijom, provodili za Italiju. Da, ali ovako se samo nastavlja ona akcija i kad istarski seljak pomre od gladi i bijede, Istra će biti sasvim talijanska.

OBUPEN POLOŽAJ DELAVSTVA V ILIRSKI BISTRICI

Reka, marta 1935. — (Agis.) — Kot po drugih većjih in manjših industrijskih krajih, vlada tudi med delavstvom v Ilirski Bistrici velika beda. Novi štirideseturni delovni tednik ni prav nič zboljšal njihovega položaja, pač pa obratno. Veliko delavcev je brezposelnih, le nekateri delajo stalno, a se zaradi malega zaslužka in razmeroma dragih življenjskih potrebščin se s težkočo rajejo napre. Največ delavcev je prej stalno zaposlovala tvornica testenin, ki pa ima zaradi velike konkurence italijanskih tovarnen testenin čim dalje manj dela. Le nekateri delajo stalno, drugi pa le po 2, 3—4 dni v tednu. Ker so mezde skrajno nizke, dobijo delavke 0.80 lire na uro, delavci pa nekaj nad 1 lro, zaslužki delavcev v najboljšem slučaju, to je, če dela ves teden po 60 lir tedensko. Kako naj preživlja s takim zaslužkom sebe in družino, si lahko mislimo. Zadnje čase je zaposlenih nekaj več delavcev v lesni industriji, ki dela s polno paro. A to se med delavstvom le malo pozna, zlasti ker sindikat povsod forsira le priselience.

IZPRED IZREDNEGA SODIŠČA

Trst, 22 marca 1935. — (Agis.) — Pred izrednim sodiščem v Rimu je bilo obsojeno večje število antifašistov iz Genove in Savone. Vseh skupaj je bilo obsojenih 18, ki so dobili skupno 110 let ječe. Zaradi amnestije pa so jim odšteli vsakemu po dve leti.

PO KRASU SEKAJO ŠE ZADNJE HRASTE

Trst, 22 marca 1935. — (Agis.) — Ko se je polastila Italije vojna mrzliza se je opazilo pri nas v mnogočem marsikako razliko. Zlasti je zgladalo in se še danes marsikomu zdi, da je oživelo gospodarsko življenje. Oglašati so se namreč pričeli vedno pogostejši razni lesni prekupčevalci, ki so že davno zginitili. Lesa je sicer malo, a vendar pokupijo kar je in kar se še splodi da posekati. Vsekakor je to v zvezi z vojnimi pripravami. Zglada da bo ostalo kmalu pri nas le še kamenje. Oblasti namreč na eni strani pritiskajo na kmeta da mora saditi na posekane dele nove drevesne sadike na drugi strani pa tirajo ljudi da čim bolj hitro sečejo in trebijo svoje redke in skromne gozdičke. Vse lepe uredbe in zakoni, ki so izšli in so namenjeni zlasti pogozdovanju kraških tal za nas ne veljajo. Tu gre vsekakor za interese nekaterih bogatašev in za interese velike fašistične moči. Čeprav trpi in bo trpelo na ta račun na tisoče in tisoče malih ljudi.

PROSLAVA »DOPOLAVORA« V DIVAČI

Divjača, marca 1935. — (Agis.) — Pretekli mesec je priredil »dopolavoro« iz Divjače, Vremske doline, Skocijana, Rodika, Lokve in iz drugih okoliških vasi večjo proslavo v Divjači. Potekla v znamenju vseh fašističkih proslav z godbo, govorancami in brez navdušenja. Mussolinijevo pozvo je zavzel prosluli paša sežanski cavaliere Grazioli. Ljudi se je zbralo še precej, to pa vsled načina in vsled prisiljenega tiranja k proslavi. Vsi člani »dopolavora« so namreč prejeli povabilo, na ime in vsak je moral to vabilo pri prihodu na proslavo izročiti v pisarni. Tako so lahko ugotovili kdo se ni udeležil te komedije in s tem so ga seveda vzeli v poseben zapisnik in posebno kontrolo. Večji del programa je spopolnil ples, ki so se ga pa udeležili največ le priseljeni Italijani in le malo mladine, ostali pa so se polagoma porazgubili na domove.

U ISTRI SU CESTE U STRAŠNOM STANJU

To priznaje i »Corriere Istriano« Za ceste Italija mnogo troši. Naročito za one ratne uz granicu. Ali za ceste u istarskoj pokrajini vrlo malo. Te nisu naročito važne za državu, ma da su od životne važnosti za seljaka istarskog. U izvještaju o finansijama istarske provincije, koji iznosi »Corriere Istriano« od 17. marta vidimo, da istarska provincija troši za uzdržavanje cesta poprečno oko 1700 lira u kilometričkoj proporciji. Ima da uzdržava 769 km. To je vrlo mali razmjer, pa je konstatovano, da samo provincije Cagliari (na Sardiniji) u Matera troše manje za ceste nego Istra... Poprečno je kvota za ostale provincije Italije 6000 lira.

NOVI PODEŠTAT RIJEKE

Umjesto dosadanjega podeštata Rijeke senatora Gigantea postavljen je za podeštata Colussi, koji je vodio neke administrativne službe u općini i bio je upravnik fašističkog riječkog dnevnika »Vedetta d'Italia«. Od strane fašističke štampe primljen je srdačno, a naročito je srdačno pismo uputio novom podeštatu, poznatom fašističkom borcu, riječki biskup Santin. Štampa objavljuje jedan telegram, koji je novi podeštata poslao udruženju julijanskih i dalmatinskih (i) ratnih dobrovoljaca.

ZELJEZNICA TRST—POREČ UKINUTA

S dekretom rimske vlade od 8. marta 1935 ukinuta je s datumom 1. aprila za uvijek željeznica Trst—Poreč. Kako je poznato ta je željeznica bila uskotračna i dugi je niz godina u saobraćaju jednim važnim dijelom Istre vršila vrlo veliku ulogu. Sad će u tom dijelu Istre saobraćaj vršiti autobusi. U talijanskoj se štampi to tumači kao mjera za podizanje turizma u Istri. Interesantno je, da vlada neće ništa specijalno učiniti u tom pravcu, nego će sav trošak subvencioniranja autobusa i ostalo pasti na istarsku pokrajinu i općine, koje su ionako već pod golemim dugovima.

PROTIFAŠISTIČNI ATENTAT V MARSEILLEU

Na marseilleski »Dom Italianov«, ki ga baš restavirajo, je bil izvršen atentat. Dom stoji v neposredni bližini italijanske konzulata. Bomba, ki jo je neznanec vrgel v poslopje, je napravila veliko gmotno škodo. Atentat je bil izvršen sredi noči in zaradi tega ni zahteval človeških žrtev, ker v stavbi ni bilo ne delavcev, ne stanovalcev.

U PARIZU ĆE JEDNA ULICA NOSITI IME VITTORIO VENETO.

Rimski »Giornale d'Italia« javlja iz Pariza, da je parisko općinsko vijeće prihvatilo predlog, da se jedna pariska ulica nazove Ulicom Vittoria Veneta, u počast talijanske »pobjede« nad Austro-ugarskom. To je pobjeda, kako znamo, u vezi s talijanskim zauzimanjem (diplomatskim) Julijske Krajine. Na toj je pobjedi Italija temeljila svoje pravo na našu zemlju.

BILUCAGLIA JE POSTAO GENERAL MILICIJE.

Poslanik u parlamentu i bivši načelnik Pule promaknut je prošlih dana na generala milicije. On je bio nedavno naglo skinut s položaja načelnika, pa mu je ovime dana neka zadovoljština.

MARGOTTIJEVI DEKRETI

Premestitve in imenovanja duhovnikov na Goriškem

Z odlokom goriškega nadškofa Margottija so se izvršile pred kratkim te-le pomembne spremembe v duhovniški službi na Goriškem:

Znani župnik Dorbolo iz Režije, ki je bil po premestitvi slovenskega župnika Fona edini duhovnik v Ajdovščini, je premeščen v Zgonik na Krasu (torej spet med slovenske farane!). Pravijo, da je bil kazensko premeščen. Na njegovo mesto je zdaj imenovan župnik Srečko Gregorec.

V sv. Križu na Vipavskem, ki je bil po konfinaciji Srečka Rejca brez duhovnika, je prišlo do pomembnega imenovanja: italijanski pater o. Vettore da Ro-

vigo, ki vodi znani kapucinski samostan v Sv. Križu, je imenovan za začasnega upravitelja svetokriške župnije. Ta popolnoma slovenski kraj je torej še vedno brez slovenskega duhovnika. Zanimivo je, da sta bila do sedaj že dva naša duhovnika iz te fare (Ivan in Srečko Rejec) konfinirana. Prvi je sedaj prost, a ni več Sv. Križu, drugi pa je še vedno v konfinaciji.

Za duhovnika v Idriji ob Bači pa je imenovan z istim odlokom g. Valentin Pir.

Dr. Mirko Brumat v Gorici pa je bil povišan v kanonika.

GORIČKI NADBISKUP MARGOTTI BLAGOSLIVLJE SVE GORIČKE CRNE KOŠULJE „ODVAŽNE PIONIRE NOVE ITALIJE“

Na dan četrnaeste godišnjice osnivanja prvega fašja u Gorici su održane velike parade. Gorički nadbiskup Margotti aktivno je učestvovao u tim paradama. On je učinio posjet fašističkom federalnom sekretaru, a osim toga smatrao je potrebnim, da mu uputi još i jedno pismo. U tom pismu Margotti kaže:

»Na dan 14-godišnjice od osnivanja borbenih fašja upućujem Vašem Gospodstvu moj pozdrav i čestitku, a Vaše će Gospodstvo izvoljeti to dostaviti svim Crnim Košuljama Soče. Izražavam želju, da odvažni pioniri nove Italije imaju uvijek i svagdje zasluge za domovinu, dajući svjetlo primjer najljepših vjerskih i civilnih krijepesti. S tim osjećajem blagoslivljajem punim srcem sve i svakoga i ostajem Vašeg gospodstva najodaniji Carlo Margotti, Nadbiskup«.

SVEČENIK PREDVODI DEFILE AVANGARDISTA IZ TIROLA KROZ RIM.

Na dan četrnaeste godišnjice osnivanja fašja u Rimu je došlo 100 avangardista iz njemačkog Južnog Tirola, da demonstriraju talijanski i fašistički karakter toga kraja. O tom posjetu pi-

šu talijanske novine mnogo, a »Giornale d'Italia«, Mussolinijev službeni organ za vanjsku politiku, donosi veliku sliku, na kojoj se vide tirolski avangardisti kako marširaju sa zastavama, a pred njima ide svećenik u dugoj crnoj mantiji i pozdravlja rimski.

BLAGOSLOV ZASTAVA I PUŠKA ZA FAŠISTIČKU DJECU.

U Pulj, u velikoj sali gimnazije, održana je ceremonija predavanja bojnih zastava i pušaka određenim takozvanih »Balilla moschettierie«. Prisustvovala su sve vlasti. Održani su borbeni govori. Djeca su pod puškama vršila počasnu stražu na ulazu. Mons. Nider je blagoslovio zastave i puške.

MISA U RIMU NA DAN 14-GODIŠNJICE FAŠIZMA.

Ove je godine u Rimu proslavljena naročito svečano četrnaest godina od osnivanja prvega fašja. Za razliku od ranijih godina ove godine je u Rimu služena svečana misa, na kojoj je prisustvovao sekretar stranke Starace s citavim vodstvom stranke. Pred kapelom držali su stražu milicioneri s puškama, a misu je služio Don Rubino, vrhovni kapelan milicije.

Pismo iz Italije

POLOŽAJ NAŠIH ŽELEZNIČARJEV I VOJAKOV V NOTRANJOSTI ITALIJE

Trst, marca 935. — (Agi). — Skoro premalo polagamo u našem listu važnost na vprašanje naših železničarjev, ki so bili prisilno prestavljeni in razmetani po vsej Italiji. Nič manj važnosti ni tudi vprašanje in položaj vojakov, ki služijo v notranjosti države svoj rok, čeprav se ti vrnejo v preteku gotovega časa, zopet domov. Vprašanje naših železničarjev pa je vsekakor zelo pereče in predstavlja eno zelo težkih točk socialnega položaja naših ljudi v današnji Italiji. Ni čudno, če ne pride do tega, da bi se podrobneje in od slučaja na slučaj informirali o posameznih razporeditvah, saj so stiki z njimi skoro nemogoči.

V večjih in manjših skupinah pa so naseljeni zlasti

v Firencih, Milanu, Bologni, Mantovi, Folignu in dalje na jugu v Reggio Calabriji, Messini in celo v Cataniji. Vendar pa se v teh mestih vsled svoje številne nesorazmernosti z domačini skoro zgube. Tako je v Folignu n. pr. okoli 70 družin in še več samcev. Skoro ravno toliko jih je v Milanu, nekoliko manj pa v Firencih.

Kakor je težak položaj teh, ki se sem pa tam lahko skupijo je toliko bolj obupen položaj onih,

ki so raztrešeni po raznih čuvajnicah,

in majhnih postajalcih v najbolj pustih in neobljudenih krajih. Večkrat se pripeti, da naši ljudje, ki potujejo po Italiji srečajo v najbolj nemogočih okoliščinah svojega človeka. Teško je opisati tako srečanja, ko ubogi premeščenec ne pride niti do besede ko zasliši domačo govorico.

Družabnega življenja teh ljudi, kolikor ni omejeno na družino in od slučaja do slučaja na ostale domače priselence, kar pa je zelo redko in le v mestih, si skoro ne moremo predstavljati.

Popolnoma odtujeni in osovraženi od domačinov

često žive kot pravi obupanci. Le malo katerim se je posrečilo živeti v takojšnje razmere in tako prilagoditi vse svoje življenje vsiljenim okolnostim. Toda tudi ti se ne počutijo srečni kljub temu, da so jim domačini tu pa tam naklonjeni. Čeprav namreč ne čutijo ti- stega nacionalnega sovraštva kot se uganja doma se vendar zavedajo, da so tuji med tujimi. Kakor smo že omenili ni med njimi toliko preganjanja in sploh političnega terorja. Vendar pa smatramo, da je že to, da morajo biti daleč zdoma, čisto mnogo več in mnogo hušje kot marsikako preganjanje in čisto slično težki konfinaciji.

Najbolj občutijo vso grenkost oni starši, ki imajo otroke bodisi, da doraščajo, ali morajo v šolo.

Okolica sama jih pogradi in zgube se med italijanskimi otroci, da jih čisto le s težavo rešijo in uče domačega materinega jezika. Gospodarsko je njihov položaj pač odvisen od kraja kjer so. Vendar pa jim popolnoma druge razmere bodisi v hrani, klimi in delu, zoperstavljajo precejšnje težkoče.

Mnogo teh nesrečnežev, zlasti mladine to je številni otrok, ki jih posamezne družine niso mogle vzdrževati, je za nas zgubljenih. Vprašanje pa je, kaj bo v bodoče s temi nesrečneži, ki predstavljajo kot smo že povdarili za nas precejšnjo težko stran. Zavedati se moramo, da šteje ta družina premeščenec nekaj tisoč kar je, če pristejemo še vse ostale žrtve, za nas važen problem.

Drugo vprašanje tvori vsekakor vprašanje naših vojakov,

ki služijo svoj redni rok v notranjosti Italije, največ v Firencih in Messini, dalje v Livornu, Speciji, Bologni in drugod. Ponekod so bili zlasti slovenski vojaki sprva zelo upoštevani in so jih uporabljali po pisarnah ter po sanitetskih oddelkih. Prekašali so svoje italijanske sovrstnike zlasti po svojih zmoglostih, saj so bili vsi najmanj pismeni. Položaj pa se je vedno slabšal in dosega v zadnjih dneh gotovo višek.

Obupna so pisma posameznih kmečkih fantov,

ki opisujejo svoje stanje. Teško je skoro verjeti, ko čitamo ta pisma, da piše to mlad fant. Posebno se opaža popolno razrovanost teh mladih ljudi sedaj, ko jih strašijo oziroma pošiljajo v Afriko. Kljub obupu, ki se odkriva od vrste do vrste pa je opažati iskrico upanja na rešitev, ki se jim zdi posebno sedaj in v tem trenutku, ko se pripravlja vojna najbližja. To je vsekakor za psihološko stanje vojakov zelo značilno.

V bodoče moramo držati v našem listu stalno, ali vsaj bolj pogostoma odprti ti dve vprašanji, to je vprašanje naših železničarjev in vojakov in voditi evidenco nad njimi kolikor se v danih razmerah pač da.

DROBNE VESTI

V Kobaridu je goriška pokrajinska obrtna organizacija uvedla v propagandne namene uradno poslovanje vsak prvi in tretji torek v mesecu, »da bi tako čim uspešneje razvila svojo pomoč v korist obrtnikov in malih industrijcev v tej coni«.

V šempasu na Vipavskem se je učitelstvo po višji naredbi z vso vnemo vrglo na propagando med domačini. Priredilo je v par tednih že nekaj propagandnih predavanj o sindikatih korporacijah itd.

Naša kulturna kronika

JOSIP ŠTEFAN

Stoletnica rojstva fizika svetovnega slovesa ter slovenskega pesnika in pisatelja

Naš znani kulturni delavec dr. Lavo Čermelj je imel na Ljudski univerzi v Ljubljani dne 18. t. m. predavanje posvečeno spominu slavnega fizika, pesnika in pisatelja, koroškega Slovenca, Josipa Štefana. V dvorani je bila postavljena njegova slika z jugoslavensko trobojnic, pod njo pa lovorjev venec, katerega je poklonil Klub koroških Slovencev svojemu nesmrtnemu rojaku. G. predavatelj je imel tudi dne 26. t. m. predavanje o Josipu Štefanu v radijski Nacionalni uri.

Josip Štefan se je rodil dne 24. marca 1835 v Sv. Petru pri Celovcu. Starši so bili revni slovenski kmetje. Po končani srednji šoli je šel na Dunaj, kjer je študiral matematiko in fiziko. Z 28 letom je že postal redni univerzitetni profesor, dve leti kasneje pa pravi član akademije znanosti. Zaslovel je posebno na fizičnem polju, kjer je odkril zakon o izžarevanju temperature, ki se tudi po njem imenuje. S tem je izpodbil teorijo za določevanje višjih temperatur, ki je do tedaj veljala. Tako je Štefanu prvemu uspelo z veliko natančnostjo dognati temperaturo sonca. Bil je predvsem teoretični fizik, a kljub temu sretan in iznajdljiv eksperimentator. Dokazoval in izvajal je težke fizične probleme s čudovito enostavnimi sredstvi. Njegova odkritja so epohalna. Spisal je okrog 80 znanstvenih razprav. Poleg znanstvenika je bil izredno dober pedagog. Njegova predavanja in razprave so bile najboljše. Razen teh odkritij na področju temperature, si je pridobil neminljivih zaslug tudi v področju elektrike, mehanike magnetizma, optike itd. Predaleč bi prišli, ako bi hoteli naštet vse, kar je storil na znanstvenem polju. Poleg ogromnega dela na

tem polju, se je posebno v rani mladosti, pečal tudi s slovstvom. Že kot sred. šolski dijak in potem kot univ. docent je sodeloval s svojimi pesnimi in sestavki v prozi skoro v vseh tedanjih slovenskih vodilnih revijah in listih: »Vedežu«, »Slovenski bčeli«, »Novicah«, »Priatelju«, »Slovenskem glasniku« itd. O Štefanovih spisih sodi dr. Šlodnjak, da so najpopolnejši v tem listu in se posebno odlikujejo po čisti slovenščini, po slogu in jasnosti. Hotel je tudi izdati obsežno delo o zemljepisni in zgodovini Koroške. Toda v zrelejši dobi ga je znanost popolnoma pritegnila nase in je tako dal slovo književnosti. Umrli je na Dunaju 7. januarja 1893. V arkadah dunajskega vseučilišča so mu postavili lep spomenik. L. 1855. je na Dunaju predsedoval mednarodni konferenci za optiko ter še mnogim drugim. Bil je tudi predsednik za raziskovanje Jadranskega morja, potem član komisije za normalno meroslovstvo. Član komisije za proučevanje rudniških nesreč. L. 1869-70 je postal dekan filozofske fakultete in naslednje leto rektor dunajskega vseučilišča. Bil je imenovan za dvornega svetnika ter bil tudi imejitelj mnogih tujih odlikovanj.

Skozi vse trudapolno znanstveno življenje ni pozabil, da je Slovenec, a na žalost so drugi rojaki pozabili nanj. Nikoli ni zatajil svoje slovenske narodnosti tudi v tuji zemlji v veliki slavi in časti. Bil je čist značaj, trden kot kremen. To opisuje njegov učenec in biograf Nemec Obermayer, ki ga je poznal zelo dobro in tudi pri njem deloval. Tujina mu je postavila spomenik, mi ga še nimamo. Zato naj bodo te skromne vrstice posvečene temu velikemu možu, znanstveniku in Slovencu.

KAKO AVSTRIJA POSTUPA SA SLOVENCIMA U KORUŠKOJ

Brošura prof. E. Lileka

U svojoj brošuri »Anklagen gegen die barbarischen Verfolgungen der Slovenen in Kärnten« profesor Lilek, iza što je prikazao prilike prije plebiscita i plebiscit sam, (vidi o tome članak u broju 10 »Istre«) govori o položaju Slovenaca u Koroškoj neposredno iza plebiscita. Prof. Lilek spominje mnoge slučajeve terora nad slovenskom manjinom, gdje su počinili ostali nekažnjeni. Činovnici i učitelji koji su glasovali za Jugoslaviju bili su otpušteni iz službe. Jedine dvije čisto slovenske škole (druge su bile utrakvistične, t. j. dvojezične, njemačko-slovenske) u St. Jakobu u Rožu i St. Ruprehtu kod Velikovca, bile su zatvorene, a tako i Narodni dom u Velikovcu.

Za slovensku narodnost njemački su nacionalistički krugovi pronašli posebnu teoriju, po kojoj Koroški Slovenci nisu dio slovenske narodnosti, već neki poseban miješani narodnosti tip t. zv. Windische Germanen, bliži njemačkoj nego slovenskoj narodnosti.

Po sličnoj teoriji i jezik koroških Slovenaca je »windische«, miješani jezik, koji prema koroškim teoretičarima nije nikakav slovenski dialekt, ma da je to inače naučno utvrđeno (prof. Dr. Ramovš) da se u Koroškoj govori 6 dialektata i 4 dijalektske podvrste, koji sa slovenskim dijalektima u drugim krajevima tvore organsko jedinstvo današnjeg slovenskog jezika.

U posebnom poglavlju raspravljeno je pitanje odnarođivanja i germanizacije.

ŠKOLA I CRKVA U SLUŽBI GERMANIZACIJE.

O prilikama u školskom pogledu, raspravljalo se u zasebnom poglavlju. Podaci što se tu iznose, interesantni su, pa ćemo se na njih ukratko osvrnuti.

Danas postoje u Koroškoj samo 4 pučke škole, za koje se može donekle reći, da vode računa o materinskom jeziku slovenske djece. U tim se školama naime uči slovenski jezik u prvoj godini, a nešto malo i u drugom razredu. Na ostalim je školama u uporabi domaći dialekt i to samo kao sredstvo sporazumijevanja samo kroz prvih nekoliko tjedana. Vjeronauk na slovenskom jeziku predaje se u neko 40 škola, dok na ostalih 60 škola u slovenskom području, predaje se vjeronauk u njemačkom. Profesor Lilek spominje zatim nekoliko vrlo drastičnih primjera, kako u tim školama njemački učitelji na grub način omalovažavaju i vrediaju narodnost i jezik slovenske djece.

I u srednjim je školama slovenski jezik zapostavljen. Prije rata je na pr. na gimnaziji u Celovcu slovenski jezik bio obližan predmet za Slovence. Sada je samo fakultativan. A ipak je u toj gimnaziji bilo školske godine 1929/30 sedamdeset učenika slovenske narodnosti. Na drugim je zavedima još i gore, jer na njima nema o slovenskom jeziku niti spomena. Slabe prilike što se slovenskoga jezika tiče vladaju i u samom svećeničkom zavodu Marijanišću u Celovcu, gdje ima neko 70 učenika Slovenaca. U Marijanišću se do lanske godine učio slovenski jezik, a sada je i tu ukinut.

Postupak crkvenih vlasti u Koroškoj podvrgnut je jakoj kritici! Biskup Dr. Adam Heiter (koji ma da je biskup u Koroškoj već punih 20 godina, još uvijek nije naučio slovenski jezik) imenovao je odmah poslije plebiscita u 15 slovenskih župa samo njemačke župnike. Mjesto domaćeg svećen-

stva. Dr. Heiter pozvao je svećenike iz Njemačke (prof. Lilek citira broj od 170), te ih imenovao po čitavoj Koroškoj, pa i u sasvim slovenskim župama. Danas je zaključuje prof. Lilek, katolička crkva sa svojim svećenstvom u Koroškoj instrumentat germanizacije koroških Slovenaca.

KOLIKO IMADE DANAS SLOVENCIMA U KORUŠKOJ?

Po jednom računu ljubljanskog »Slovenca« imade u Koroškoj 137.000 Slovenaca. Nijemci su ih 1923 godine nabrojili točno za 100.000 — manje. Godine 1880 je austrijska službena statistika nabrojila u čitavoj Koroškoj preko 100.000 Slovenaca uz 240.000 Nijemaca. U postocima Slovenci su predstavljali oko 30% čitavog stanovništva. Deset godina kasnije taj je postotak (uvijek prema austrijskoj statistici) pao na 28. 1910 na 24. a 1910 na 18 posto. Zanimljivo je i to da je na pr. Celovac (Klagenfurt) u godini 1860 imao slovensku većinu: 9.400 Slovenaca i 3.400 Nijemaca, ili u postocima izraženo, 64 naprama 36 u korist Slovenaca. Vrijedilo bi i pitanje ispitati ove brojke o omjeru stanovništva obiju narodnosti, utvrditi njihovu točnost i dati važniji komentar. To dakako ne može biti zadatak jedne propagandne brošure. Prof. Lilek kaže tek toliko, da se za broj Slovenaca u čitavoj Koroškoj može mirne duše postaviti cifra od 90.000.

U daljnjem poglavlju spominje prof. Lilek neke policijske mjere novijeg datuma, koje koče slovenski kulturni život. Tako spominje zabranu održavanja jedne pjevačke svečanosti, što ju je bila zakazala slovenska kršćanska sveza u Koroškoj (20. VIII. 1933), zatim turneju pjevačkog okteta ljubljanskog zvona, koju je htio poduzeti ljeti 1934 u Koroškoj, ali je bila zabranjena. A povodom ljubljanskog velesajma lanske godine, bilo je Slovincima iz Koroške zabranjeno da uzmu učešća u natjecanjima narodnih plesova.

U posljednjem poglavlju pisac govori o obećanjima, koja su koroškim Slovincima dali i savezna vlada u Beču i pokrajinska vlada u Celovcu, ne u jednoj zgod već u više navrata. Izjave o ravnopravnosti Slovenaca sa Nijemcima padale su i prije i poslije plebiscita, a i kasnije u svečanosti i drugim zgodama, no ostalo je sve samo na riječima. Pisac na koncu opetuje zahtjev, da Jugoslaveni moraju doći do priključka Austrije Njemačkoj ili ne, tražiti da se slovenski dio Koroške odmah pripoji Jugoslaviji.

Time smo iscrpili sve ono glavno što je rečeno u ovoj njemačkoj brošuri o koroškim Slovincima i koroškom pitanju uopće. Spomenut ćemo još to, da se kod čitanja brošure opaža manjak jednog geografskog crteža, koji bi omogućio bolji pregled i orijentaciju, kad je riječ o zonama, raznim mjestima i njihovom zemljopisnom smještaju.

Brošura ima na kraju dodatak od par stranica o prilikama slovenskih rudara u Westfaliji i Rainskom području. Taj je članak donešen zato, da Austrijanci vide razliku, kaže pisac, kako Nijemci u Reichu postupaju sa Slovincima, a i zato da se usporedi njemačko gostoprimstvo spram Jugoslavena sa progonom Jugoslavena u Italiji. S istom tendencijom pisac je donio i sljedeći članak o posjetu mariborskog biskupa Tomažića u Njemačkoj i o prijemu, koji mu je bio priredjen. — (r)

AKTIVNO DELOVANJE MARIBORSKEGA „JADRANA“ NA KULTURNEM IN SOCIJALNEM POLJU

17. občni zbor društva »Jadrana« v Mariboru, ki se je vršil v nedeljo dne 24. III., je ponovno pokazal, da je večina naše emigracije v Mariboru vsak dan bolj tesno povezana in da se zaveda potrebe obstoja emigrantskega društva in s tem tudi potrebe po močni in veliki organizaciji vseh emigrantov. Ta občni zbor je tudi pokazal, da je članstvu žal, da se delo ne more bolj razmahati in razširiti.

Občni zbor je ob mnogostevilni udeležbi otvoril in vodil tovariš predsednik dr. Fornazarič Slavko. Takoj po otvoritvi je s plemenitimi besedami počastil spomin naših žrtov. Na to je predsednik pozdravil zastopnike Ipravčeve župe gg. Mordeja in Zivkova, zastopnika Nanosa Kralja Marina in zastopnika društva Meje dr. Irgoliča. Predsednik je v svojem poročilu naglasil vzroke, zakaj se društveno delo ni moglo razširiti iz ozkega piskokulturnega kroga tudi na druge kulturne panoge, kot je bila želja lanskega občnega zbora. Navajal je kot vzroke pomanjkanje prostorov, nerazumevanje in odnosno različno pojmovanje nalog in načina dela Meddruštvenega odbora, in končno pomanjkanje delavcev.

Društvo pa je vseeno v pretekli poslovni dobi častno rešilo svoje naloge. Pevski odtok je deloval neumorno; izletni na mejo, priložnostni in veliki nastopi ter sodelovanja, so bili stalno na dnevnem redu; največje naloge pa je izvršil s tem, da se je tako izborni pripravil za stvarnostni koncert ob priliki proslave petnajstletnice obstoja društva. Velikemu in vsestranskemu uspehu proslave je pripomogel predvsem neumorni pevovodja tovariš Lah Joško, kateremu naj bo ponovno izrečena zahvala. Tudi tovariši profesorju Mirku Vasilju, ki je za proslava nalašč skomponiral kantato »Pesem mornarjev«, budi ponovno izrečena zahvala.

Drugo važno polje društvenega delovanja je socijalno skrbstvo. »Jadrana« je v Meddruštvenem podpornem odboru sodeloval z vso vnamo. V tem podpornem odboru sodelujeta po svojih zastopnikih obe tukajšnji emigrantski društvi »Jadrana« in »Nanosa«. Pač pa sodelujejo tudi druge osebe, zlasti gg. Ziernfeldova in Klešnikova, ki vodita od početka vse gospodinske posle ter gre pred vsem njima zahvala, da kuhinja tako uspešno deluje. Nadalje sodelujejo gg. Golouh, mestni podžupan in šef borze dela, g. Brantner, šef socijalnega oddelka mestne občine in koroški rojak, dr. Rapotec ter dr. Boštjančič in drugi.

To je bilo potrebno poudariti, da ne bo vladalo napačno mnenje, da skrbi za socijalne potrebe rojakov izključno eno ali drugo društvo, kar provzroča nesporazume pa tudi društvom nepravilne, ker se podpore potrebni obračajo na društvi mesto na ta odbor in provzročajo s tem nepravilne.

Kar tudi naše društvo pri tem odboru podeluje je potrebno podati o delovanju odbora tudi nekoliko podatkov.

Leta 1931 po inicijativi društva »Jadrana« započeto socijalno delo se vrši sedaj že tretje leto pod imenom Podpornega meddruštvenega odbora. Že tretje leto je ta odbor oskrbel za zimo skromno pregoščišče ter kuhinjo in ogrevalnico. Vrhutega daje skozi ves čas podpore, najsi bo v gotovini ali v drugi obliki ter skuša preskrbeti svojim brezposelnim delo. Že drugo leto kuhajo brezposelni sami pod nadzorstvom gg. Ziernfeldove in Klešnikove. Nahranih je preko zime povprečno 30 do 40 rojakov ter je bilo lanske leto izdanih okoli 6000 porcij. V prenočišču je bilo ohranjenih okoli 15 oseb. Izdatkov je bilo doslej okoli 70.000 Din. Da more odbor delovati gre zahvala tudi Mestni občini mariborski, ter drugim faktorjem, ki s prispevki v naravi ali v denarju pomagajo. Da bo mogel odbor uspešnejše delati je v njegovem načrtu preskrbeti si primerno skromno poslopje, kjer bi priredil stalno zbirališče, prenočišče in kuhinjo.

Iz poročila tajnika tov. Lukše sledi pred vsem, da se je tekom leta prvotna sestava odbora precej spremenila. Izstopili so nekateri odborniki. Proti koncu leta je odstopil tudi dosedanj zasluzni pevovodja tov. Lah Joško, ki je skozi 13 let vodil pevski zbor. Za njegovo uspešno in res pošteno delo mu gre vse priznanje in hvaležnost »Jadrana«ev. Njegovo mesto je prevzel novi pevovodja Trabec Ubald. Pevski zbor je hrbenica društva. Nastopil in sodeloval je v lanskem letu 23 krat, nešteti slavnostnega koncerta ob priliki proslave.

Društvo šteje sedaj 385 članov.

Blagajnik tov. Kristof je poročal, da se je gospodarsko in denarno poslovanje ugodno razvijalo. Po naročilu revizorjev se je odboru izglasovala razrešnica. Sledila je na to izčrpana debata o nadaljnjem društvenem delu, predvsem o potrebi razširitve dela in o potrebi obstoja Meddruštvenega akcijskega odbora. Sklenilo se je, da društvo deluje tudi v bodoče v smislu obstoječih pravil, da ne bo zanemarjalo nobenega drugega dela, ako se bo v praksi pokazalo, da so za to dani pogoji, da se bo pa pred vsem udeleževalo pevskokulturno, nepučajoč ob strani drugih vprašanj, ki se tičejo vse emigracije, v katerih bo skupno z »Nanosom« sodelovalo. Zato smatra občni zbor, da je obstoj Meddruštvenega odbora »Jadrana« in »Nanosa« potreben.

V novi odbor so bili izvoljeni: za predsednika: dr. Fornazarič Slavko, kot odborniki pa dr. Bergeč Joško, Jež Janko, Andrejič Josip, Humar Ivan, Roje Edvard, Roje Jože, dr. Irgolič Fran, Valič Ivan, Vidmar Ignac, Butinar Jože, Reja Slavko, Kristof Drago, Gombač Angel, Kralj Ivan, dr. Cerkvenič Ivan, Piščanec in Valenčič. V nadzorni odbor sta bila izvoljena Strgar in Pahor Janko.

UČITELJIMA EMIGRANTIMA IZ ISTRE

Pozivaju se svi drugovi i drugarice iz Istre, osim onih koji se nalaze na dužnosti u Dravskoj banovini, a koji do danas još nisu regulisali svoj službeni položaj (koji se nalaze u svojstvu dnevnika ili kontraktualnog nastavnika) da pošalju hitno na upravitelja državne narodne škole u Našicama slijedeće podatke:

1) Ime i prezime; 2) Državljanstvo (ako je jugoslovensko, kada je postignuto, broj i datum nadležstva); 3) Kada i gdje je položen ispit zrelosti i praktični ispit? 4) Da li je dnevničar ili kontraktualan i od kada vrši dužnost u tom svojstvu? 5) Kada i pod kojim brojem je uložena molba za prijem u državnu službu? 6) Jesu li svi potrebni dokumenti priloženi molbi? 7) Je li nadležna vlast tražila polaganje diferencijalnog ispita iz nacionalne grupe? 8) Koliko godina službovanja ima do danas?

Matko A. Mogorović,
upravitelj drž. nar. škole u Našicama
(Savska banovina)

GLAVNI GODIŠNJI SASTANAK EMIGRANATA U BARANJI

Povjereništvo osječke »Istre« u Belom Manastiru održalo je 17. marta o. g. svoj glavni godišnji sastanak, kojemu je prisustvovao i pretsjednik »Istre« u Osijeku g. prof. Ljudevit Čič. U povjereništvo su začlanjeni skoro svi emigranti nastanjeni u Baranji, i ono je u nepunoj godini svoga opstanka pokazalo vidne uspjehe. Sastanak je otvorio povjerenik g. M. Leskovic pozdravivši sve prisutne. Iznio je u općim crtama izvještaj o radu: održano je 5 članskih sastanaka, održani su u Belom Manastiru i Kneževu narodno-obrambeni dani koji su i moralno i materijalno dobro uspjeli. Zasluga za uspjeh mitinga u Kneževu ide g. inž. R. Turka, a prisustvovali su i saradivali predstavnici svih narodnih organizacija. U Belom Manastiru mora se naročito pohvaliti saradnja sokolskog društva i njegovoga starješine. Naročito treba da se istakne socijalni rad povjereništva. Blagajnički izvještaj podnio je blagajnik povjereništva g. V. Cucančić. Izabran je novi povjerenik i vodstvo povjereništva u koje su ušli opet gg. Leskovic Matija kao povjerenik, V. Cucančić kao blagajnik ing. R. Turk kao član. Pretsjednik osječke »Istre« g. Čič upoznao je zatim prisutne sa svima aktuelnim problemima organizovane emigracije povodom čega su doneseni potrebni zaključci. Naročito ima da se istakne pravilna idejna osnovica cjelokupnoga rada povjereništva u Belom Manastiru.

KONCERAT U GLAZBENOM ZAVODU

ULAZNICE ZA KONCERAT PJEVAČKOG ZBORA DRUŠTVA »ISTRA« U ZAGREBU SU VEĆ U PRODAJI.

Upozoravaju se zainteresirani, da se ulaznice za koncert pjevačkog zbora društva »Istra« u Zagrebu, koji će se davati u Glazbenom Zavodu, nalaze već u prodaji. Cijene ulaznica su od 5 do 25 dinara, a mogu se dobiti kroz čitav dan u prostorijama društva »Istra« na Aleksandrovom trgu br. 4, (telefon 84-66).

Traži se jedan stol »modeltischler«. Za informacije upitati se u društvu »Istra«, Trg Kralja Aleksandra 4.

OBČNI ZBOR DRUŠTVA »TRST—GORICA—ISTRA« V SKOPLJU

Prosvetno in podporno društvo »Trst—Gorica—Istra« v Skoplju poziva vse svoje člane, da neizostavno pridejo na IV. redni občni zbor društva, ki se vrši v nedeljo dne 14. aprila 1935 ob 10 uri predpodne v pisarniških prostorih g. dr. Sedmaka v Kralja Petra ul. Dnevni red občnega zbora je običajen.

PRIMORSKO AKADEMSKO STAREŠINSTVO

bo imelo svoj redni mesečni sestanek v soboto dne 6. aprila ob 20 uri u rezervirani sobi restavracije »Zvezde«. Na dnevnem redu so v a ž n a vprašanja zato odbor vabi in pričakuje polnoštevilno udeležbo članstva. — Odbor.

»SAN MARCO« NAPADA FRANCUSKOG PUBLICISTU, JER JE REKAO DA CE SE SPOMENIK WALTERA VOGELWEIDEA VRATITI U BOZEN.

U zadarskom San Marcu izišao je grub napadaj na uglednog publicistu Charlesa Loiseaua, koji je napisao u beogradskom francuskom listu »Echo de Belgrade«, da će spomenik njemačkom pjesniku Walteru Vogelweideu, koji su Talijani skinuli, da na njegovo mjesto postave Drususa, vratiti na svoje mjesto. »San Marco« kaže, da je to nemoguće, sve dok traje talijansko-francusko prijateljstvo. Njemački pjesnik mogao bi se vratiti u Bozen u slučaju da se Hitlerov kukasti krst podigne i na Eifelovom tornju u Parizu.

4 MESECE ZAPORA ZA STARO PUŠKO

Goriško sodišče je obsodilo 55-letnoga Antona Podgornika iz Tribuše na 4 meseca zavora, ker so našli pri njem neko staro puško, ki je ni prijavil oblastem. Zaradi amnestije, ki je bila izdana lani, so mu kazni odпусти, bil je pa dva meseca v preiskovalnih zaporih.

NAŠI POKOJNIKI

V Kranji vasi pri Dutovljah je umrla sedemdeset let stara vdova po posestniku Antonija Stoka. Naj ji bo lahka domaća zemlja, preostalim naše sožalje.

V rudniku pri Hernehausenu (Sondingen, Westfalska) se je smrtno ponesrećil Alojz Ferjančič iz znane Ferjančičeve rodbine v Idriji. Pokojnik, ki je imel komaj 27 let zapušta se mlado vdovo in tri neposkrbljene otročice. Preostalim naše sožalje. (Agis.)

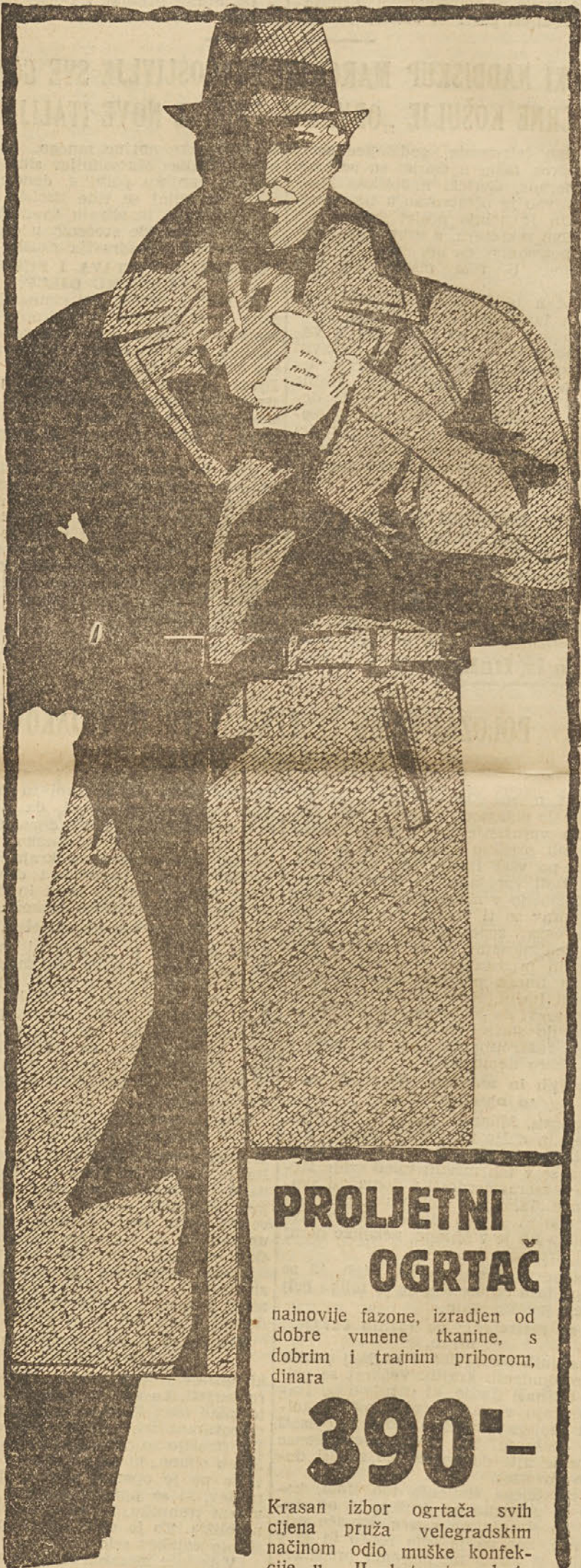
PROGONE SE IZ ITALIJE NEPOČUDNI STRANI NOVINARI

Pariška agencija Havas javlja 24. o. mi. iz Rima: Preuzete su stroge mjere protiv ubacivanja lažnih i tendencijskih vijesti o Italiji u stran. Stampu. Pred nekoliko dana uhićen je novinar Richard, glavni dopisnik jedne njemačke nacionalno socijalističke agencije. Preksinoć je opet uhićen novinar Uhlmann, dopisnik jedne grupe njemačkih listova u kojima su izlazili članci, uvredljivi za Italiju. Uhlmann je jučer pušten na slobodu ali je protjeran iz Italije. Saznaje se, da će »Daily Herald« biti zabranjen ulaz u Italiju, a dopisnik toga lista napuštiti će Rim.

VELIKI TALIJANSKI DEFICIT

Talijansko ministarstvo finansija objavilo je izvještaj o stanju državnog budžeta. U prvih osam mjeseci tekuće budžetske godine, naime do kraja februara, deficit državnog budžeta iznosi 1.410.000.000. Unutrašnji državni dugovi iznose 705.175.000.000. Novčanica u optčaju Emisione banke ima 12.634.000.000. To su službeni podaci. PRISILNI FAŠISTI SLAVENI NE DRŽE SE ZAKLETVE PA IH MORAJU IZBACIVATI IZ ORGANIZACIJE.

Gorička fašistička federacija javlja, da su izbačeni iz fašističke stranke Franc Rejec, Franc Krajnik, Franc Rutar, Andrej Tronkar i još nekoji zato, jer se nisu držali zakletve.

PROLJETNI OGRTAČ

najnovije fazone, izradjen od dobre vunene tkanine, s dobrim i trajnim priborom, dinara

390-

Krasan izbor ogrtača svih cijena pruža velegradskim načinom odio muške konfekcije u II. katu trg. kuće

Kastner & Ohler
Zagreb

Mušterije Izvan Zagreba neka zatraže besplatni naš glavni katalog za leto 1935

Devetak Rudolf

slikarski i pleskarski mojster
MOSTE — Predovičeva ulica 46
se priporoča vojakom za vsa v to stroko spadajuća dela.
Solidnost zajamčena! Cene konkurentne!

Gostiona Ljubljana

v ŠIBENIKU (na obali)
Izborna kuhinja, ob vsaki uri tople in mrzle jedi, prvovrstna vina, sobe za tučce, vao po najzmernejših cenah. Priporoča se celj izletnikom in trg. potnikom
FRANJA in ANDREJ ŽULJAN